

Ergoterapeuters arbete med hund som en del av ergoterapiprocessen

Linnéa Löfroth

Examensarbete

Ergoterapi

2012

EXAMENSARBETE	
Arcada – Nylands Svenska Yrkehögskola	
Utbildningsprogram:	Ergoterapi
Identifikationsnummer:	10367
Författare:	Linnéa Löfroth
Arbetets namn:	Ergoterapeuters arbete med hund som en del av ergoterapi-processen
Handledare (Arcada):	Denice Haldin
Uppdragsgivare:	Hundar inom fostran och rehabilitering rf
<p>Sammandrag:</p> <p>Som bakgrund till mitt examensarbete står det positiva bandet människan och hunden emellan samt hundens fördelaktiga påverkan på människans välmående. Syftet med arbetet är att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klientens ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuter resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin. Föreningen Hundar inom fostran och rehabilitering rf är min undersöknings samarbetspartner. Som teoretisk referensram står den Canadian Model of Occupational Performance och jag tar fasta på ergoterapiprocessen samt att möjliggöra aktivitet. Forskningsfrågorna lyder: Hur bedömer ergoterapeuten behovet och möjligheten för arbete med hund som en del av ergoterapin? Hur ser planeringen och genomförandet ut av aktiviteterna med hund som en del av ergoterapin? Hur utvärderar ergoterapeuten terapin då en hund finns med som en del av interventionen? Hur skapas mening i ergoterapin med hund som en del av ergoterapiprocessen? Undersökningen är av kvalitativ art med intervju som datainsamlingsmetod. Jag intervjuade sex ergoterapeuter i Sverige över deras arbete med hundar som en del av terapin. Intervjuguiden byggdes upp med undersökningens syfte, forskningsfrågor och teoretisk referensram som grund. Resultatet innebär: Arbetssättet upplevs positivt av ergoterapeuterna och de flesta i ergoterapeuternas omgivning. Ifall klienten har intresset kan hunden fungera som ett motiverande redskap och ett tillägg till ergoterapeutens kunskap då denne arbetar med att möjliggöra meningsfull aktivitet i terapin. Förslag på meningsfulla aktiviteter samt strategier över hur man skall arbeta ges. Ergoterapeuterna tar fasta på klientcentrerat arbetssätt samt samarbete med andra yrkesgrupper. Därtill att arbetet ska föregå på ett strukturerat sätt. Ergoterapeuterna har sett psykiska, fysiska och sociala förbättringar i patienternas funktionsförmågor som följd av ergoterapi var en hund deltagit. Resultatet av undersökningen redovisas för föreningen Hundar inom fostran och rehabiliterings med syfte om att sprida kunskap om hur arbeta med hund i ergoterapin.</p>	
Nyckelord:	Djur-assisterad terapi med hund, meningsfullhet, motivation, föreningen Hundar inom fostran och rehabilitering rf
Sidantal:	67
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	

DEGREE THESIS	
Arcada – University of Applied Sciences	
Degree Programme:	Occupational Therapy
Identification number:	10367
Author:	Linnéa Löfroth
Title:	The use of dogs in the occupational therapy process
Supervisor (Arcada):	Denice Haldin
Commissioned by:	Hundar inom fostran och rehabilitering rf
<p>Abstract:</p> <p>The background of my study is about the positive bond between human and dogs and the effects of dogs on human well-being. The purpose is to describe how occupational therapists work with dogs as part of the occupational therapy process and to describe how occupational therapists reason when using dogs in therapy. Research questions are: How do occupational therapists assess the need and opportunity for work with dogs as part of the occupational therapy process? How does the planning and execution of the process look like when a dog takes part in the occupational therapy? How do the occupational therapists evaluate the process when a dog participates in the intervention? What added value do dogs bring to the therapy? I have chosen The Canadian Model of Occupational Performance as my theoretical framework. I interviewed six occupational therapists in Sweden about their work with therapy dogs. The interview guide is based on the purpose of the study, research questions and theoretical framework. Using dogs in the occupational therapy process is positively looked upon by the occupational therapists and most of the people in their surroundings. If the patient is interested the dog can be a motivating tool and a useful supplement to the knowledge of the occupational therapists. Suggestions on meaningful occupations and strategies how to work are given. Client-centeredness and collaboration with other professionals are in center. A structured way of working is also highlighted. The occupational therapists have seen physical, psychological and social improvements in the functional abilities of the patients. The result of the study is shared with the association working with dogs in education and rehabilitation Swedish Hundar inom fostran och rehabilitering with the aim to spread the knowledge about how to work with therapy dogs in occupational therapy.</p>	
Keywords:	Animal-assisted therapy with dogs, meaningful, motivation, the association Hundar inom fostran och rehabilitering rf
Number of pages:	67
Language:	Swedish
Date of acceptance:	

OPINNÄYTE	
Arcada – University of Applied Sciences	
Koulutusohjelma:	Toimintaterapia
Tunnistenumero:	10367
Tekijä:	Linnéa Löfroth
Työn nimi:	Toimintaterapeuttien työ koiran kanssa osana toimintaterapiaprosessia
Työn ohjaaja (Arcada):	Denice Haldin
Toimeksiantaja:	Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry
<p>Tiivistelmä: Minun tutkimukseni perustuu ihmisen ja koiran väliseen suhteeseen ja koiran positiivisen vaikutukselleen ihmisen hyvinvoinnille. Tutkimuksen tavoite on selittää miten toimintaterapeutit työskentelevät koiran kanssa osana toimintaterapiaprosessia ja selittää miten toimintaterapeutit perustelevat työnsä kun koira on mukana terapiassa. Tutkimuskysymykset ovat seuraavia: Miten toimintaterapeutit arvostelevat tarvetta ja mahdollisuutta terapiakoira suunnattuun toimintaterapiaan? Miltä toimintojen suunnittelu ja suoritus näyttää kun koira on mukana toimintaterapiassa? Miten toimintaterapeutit arvioivat toimintaterapia kun koira on osana terapiaa? Miten toimintaterapeutit luovat tarkoitusta terapiassa kun koira osallistuu prosessiin? The Canadian Model of Occupational Performance on tutkimuksen teoreettinen pohja ja kiinnitän erityistä huomiota tarkoituksenmukaiseen toimintojen mahdollistamiseen sekä toimintaterapiaprosessiin. Yhteystyökumppanina toimii Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Tutkimukseni on laadullisen ja haastattelu toimii menetelmänä. Olen haastatellut kuutta toimintaterapeuttia Ruotsissa heidän työstään koirien kanssa osana terapiaa. Haastattelumallini perustuu tutkimuksen tarkoitukseen, tutkimuskysymyksiin ja teoriaan. Tutkimuksen tulokset ovat seuraavia: Toimintaterapeutit ja suurin osa ihmisistä tämän ympäri kokee työtapa positiivisena. Jos potilas on kiinnostunut koirista, toimintaterapeutti voi mahdollistaa tarkoituksenmukaista toimintaa ja koira voi toimia motivoivana lisäyksenä tähän työhön. Toimintaterapeutit antavat ehdotuksia tarkoituksenmukaisiin toimintoihin ja strategioihin. Potilaskeskeinen ajattelu, yhteystyö sekä rakenteellinen työtapa kuuluvat toimintaterapeuttien menetelmiin. Psykkisiä, fyysisiä sekä sosiaalisia parannuksia on nähty potilaiden toimintakyvyssä. Tutkimuksen tulokset selitetään yhdistykselle Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:lle siksi että haluan jakaa tietoa eteenpäin siitä miten voi työskennellä koiran kanssa toimintaterapiassa.</p>	
Avainsanat:	Eläin-avusteinen terapia koiran kanssa, tarkoituksenmukainen, motivaatio, yhdistys Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry
Sivumäärä:	67
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	

INNEHÅLL

FÖRORD

1 INLEDNING	7
2 BAKGRUND	9
2.1 Meningsfull aktivitet och välmående	9
2.2 Djur-assisterad terapi	11
2.3 Hunden som relationsskapare.....	13
3 TEORETISK REFERENS RAM	14
4 TIDIGARE FORSKNING	18
5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	22
6 METOD	23
6.1 Intervju.....	23
6.2 Urval och datainsamling	24
6.3 Analys.....	27
6.4 Etiska aspekter.....	28
7 RESULTATREDOVISNING	29
7.1 Bedömning av behov och möjlighet	30
7.2 Planering och genomföring av terapin	33
7.3 Utvärdering	39
7.4 Omgivningen	40
7.5 Mening i terapin.....	43
7.6 Konklusion av resultatet	47
8 DISKUSSION	48
8.1 Resultatdiskussion	48
8.2 Metoddiskussion.....	51
8.3 Implikationer och förslag på fortsatt forskning.....	54
KÄLLOR	55
BILAGA 1. INTERVJUGUIDE	59
BILAGA 2. INFORMATIONSBREV	62
BILAGA 3. INFORMERAT SAMTYCKE	64
BILAGA 4. FORSKNINGSLOV	66

FÖRORD

Jag ville skriva mitt examensarbete om något jag verkligen är intresserad av och som jag kan ha nytta av i framtiden. Det gläder mig att jag har lärt mig mer om hundar inom ergoterapi genom detta arbete. Jag är intresserad av att i något skede gå utbildningen till vårdhunds förare, detta antingen i Finland eller i Sverige.

Jag haft fått ett stort stöd under arbetets gång. Varmt Tack till min handledare Denice, informanterna, föreningen, föräldrar och vänner samt sist men verkligen inte minst mina kära hundar!

1 INLEDNING

Bandet mellan människa och hund har funnits redan länge. Idag är hunden ett av de mest omtyckta husdjuren, som en naturlig del av många människors vardag. Jag har varit en hundvän under lång tid tillbaks och mått bra i mina hundars sällskap. Höök (2010b s. 29) redogör för studier som visar att personer som inte äger sällskapsdjur oftare blir sjuka och går på fler läkarbesök än personer som äger sällskapsdjur. Höök (2010b s. 27) förklarar vidare att man kunnat konstatera att välbefinnandet ökar vid kontakt med hund, det som händer i kroppen då är att halten av välbefinnandehormoner som oxytocin förhöjs.

Jag blev intresserad av att skriva mitt examensarbete om hundar inom ergoterapi. Efter en litteraturgenomgång kom jag fram till att det begreppet som används är *djur-assisterad terapi*.

Djur-assisterad terapi, innebär att ett djur deltar i terapin. Djuret som genomgått träning för att kunna arbeta som ett terapidjur, tar del av terapin och hjälper terapeuten att få till stånd en förändring hos klienterna. (Pichot & Coulter 2007 s. 5) Man använder djuret som ett slags hjälpmedel i terapi med målet att förbättra och rehabilitera (Therapeut. Animal Assisted Therapy 2012).

Jag ville ta reda på hur ergoterapeuter arbetar med hund som ett redskap i terapin. Som metod valde jag empirisk undersökning och det innebär att jag samlat in material genom att intervjua ergoterapeuter om deras arbete med hund som en del av ergoterapi. Ergoterapeuterna jag intervjuat bor och verkar i Sverige.

I litteraturen har jag hittat en del information kring arbetssättet men jag är intresserad av att ta reda på ännu mer information och detaljer kring ergoterapiprocessen då en hund deltar samt information över fler ergoterapeuters sätt att arbeta.

Jag anser hund inom ergoterapi vara viktigt att undersöka eftersom detta är ett slags kreativt sätt att arbeta och inom ergoterapi ingår kreativa arbetssätt. Sadlo (2004 s. 97-98) upplyser om vikten av att ergoterapeuter använder sig av kreativa aktiviteter för att förbättra klienters hälsa och livskvalitet. Att bidra med olika slags kreativa arbetssätt anser jag berika yrket.

Jag anser vidare att hund som en del av ergoterapi är viktigt att undersöka eftersom det är a och o att motivera klienter till meningsfull aktivitet för att få till stånd resultat i terapin. Hunden kan vara ett alternativ till en motiverande faktor.

Det faktum att det finns brist på forskning inom djur-assisterad terapi kopplat till ergoterapi utgör slutligen en orsak till att det är viktigt att undersöka detta område. Det behöver göras mer undersökningar över djur-assisterad terapi ur ergoterapins synvinkel (Velde et al. 2005 s. 48). Jag önskar att jag genom min undersökning kommer att kunna ge råd till ergoterapeuter och andra intresserade över detta slags arbetssätt. Här vill jag påpeka det faktum att knappast alla ergoterapeuter är intresserade av detta slags kreativa arbetssätt och det accepterar jag givetvis.

Föreningen *Koirat kasvatus- ja kuntoutustyöissä ry*, på svenska *Hundar inom fostran och rehabilitering rf* är min samarbetspartner under min undersökning. Föreningen arbetar för hund som en del av rehabilitering och fostran. Denna förening känner jag att jag vill stödja genom att delge dem resultatet av min undersökning. Detta kommer jag att göra genom att redogöra för min undersökningsresultat på en av föreningens utbildningstillfällen. Därtill kommer mitt arbete att publiceras på föreningens hemsida.

Föreningen startades år 2010 av personer som arbetar inom social- och hälsovården samt inom fostran. Föreningen argumenterar för att hundassisterad verksamhet internationellt sett redan funnit acceptans inom social- och hälsovården samt inom fostran, och att nyfikenhet för arbetssättet väckts i Finland. Föreningens mål är att man vill öka samarbetet inom området och sprida kunskap om arbetssättet. (Hundar inom fostran och rehabilitering rf 2011)

Via föreningen kan man utbilda sig inom området hund som del av rehabilitering och fostran. Vårdhundsskolan i Sverige är föreningens systerorganisation och man har med hjälp av denne med Ingeborg Höök i spetsen lagt upp utbildningen i Finland. Via Vårdhundsskolan har man också fått hjälp med att skola utbildare samt domare. Hundarna och deras förare lämplighetstestas av domarna. Min samarbetspartner upprätthåller vidare en webbplats samt deltar i internationell verksamhet. (Hundar inom fostran och rehabilitering rf 2011)

2 BAKGRUND

För att ge läsaren en uppfattning om undersökningens bakgrund så kommer jag nu beskriva de begrepp som jag anser vara centrala. Jag valde begreppen eftersom ergoterapi-litteratur tar fasta på dem samt att litteratur kring ergoterapi förknippat till arbete med hund också tar fasta på dem. Jag anser också själv dessa grundtankar inom ergoterapi höra ihop med arbete med hund som en del av terapi. Begreppen gav mig en idé om hur jag kunde vinkla min undersökning och står därför som utgångspunkt för min undersökning.

Först beskriver jag *meningsfull aktivitet* och dess koppling till *välstånd* och jag kan säga att min undersökning handlar om just detta fenomen. Jag tar fasta på olika sakkunniga personers tankar och forskningar kring meningsfull aktivitet och välstånd. I den meningsfulla aktiviteten och välstånd ingår ytterligare *motivation*, *klientcentrering*, *aktivitetsperspektiv*, *kreativitet*, *ergoterapiprocessen* samt att som ergoterapeut *möjliggöra aktivitet*.

Jag redogör vidare för bandet hund, klient samt ergoterapeut emellan. Bandet utgör en av terapiformens grundpelare. Jag beskriver ytterligare hundens möjliggörande av att band med andra personer i klientens omgivning skapas. Det jag vill säga är att hunden kan ha en stor betydelse för många människor vilket bevisar terapiformens möjligheter.

Därefter beskriver jag djur-assisterad terapi på ett allmänt plan vilket ger läsaren en uppfattning om vad arbetssättet går ut på med dess klientel, strategier och riktlinjer.

2.1 Meningsfull aktivitet och välstånd

Det är många sakkunniga och forskare som har dokumenterat fenomenet *meningsfull aktivitet* och dess koppling till *välstånd*. Jag tar fasta på några av dessa personers åsikter.

Något som är allmänt känt är att människan är en aktiv varelse (Molineux 2004 s. 3). Då människan engagerar sig i något så uppstår aktivitet. Aktiviteten ger personen erfarenhet, mening och betydelse. (Christiansen & Townsend 2011 s. 2)

De sakkunniga är vidare överens om att meningsfull aktivitet påverkar människors välmående på ett positivt sätt. I välmående är det allmänt känt att det ingår en fysisk, en psykisk och en social komponent. Eklund (2010 s. 33) refererar att aktivitet som medför positiva upplevelser såsom, tillfredsställelse samt mening, påverkar ens hälsa och välmående på ett positivt sätt. Välmående kan upplevas vid olika aktivitetsområden: fritidsaktiviteter, vila och vardagliga aktiviteter (Eklund 2010 s. 25). Ifall man inte är aktiv så påverkas välmående i motsatt riktning, vilket bestyrks av följande mening. Depressivitet, nedstämdhet och destruktivitet är vad ett icke aktivt liv kan leda till (Wilcock 2006 s. 9). Här behöver man finna *motivation* till att utföra aktiviteter så att man hindrar att dessa negativa upplevelser uppstår. Man kan reflektera kring aspekter som styr vad människor gör; egna uppfattningar och mål, egen uppfattning om framtiden, egen vilja samt stöd från omgivningen (Bass-Haugen 2005 s. 110-111).

Ergoterapeuten arbetar med *klientcentrering* i bakhuvudet, alltså tar ergoterapeuten fasta på klientens egen vilja vid val av meningsfulla aktiviteter i terapin. Genom aktiviteter visar människor vem de är och vem de hoppas på att vara (Wilcock 2006 s. 9). Om människan själv får göra val och ha kontroll över det denne gör följer en positiv påverkan på personens livskvalitet (Hammel 2004 s. 299). Människor uppfattar aktiviteter olika, det gäller för ergoterapeuten att ta reda på vad var och en av klienterna har för behov och vad de upplever vara meningsfullt att göra (Hegarty 2011 s. 20).

Ifall en person blir utsatt för sjukdom kan det vara passande att ergoterapeuten stöder personen i att modifiera vissa av sina uppfattningar om sig själv och sin omgivning som exempelvis att stöd behövs i vardagen för att man ska klara sig. Detta med personens medgivande. Samt stöda klienten i att upprätthålla och främja de funktioner och förmågor denne har. Människor har olika meningsperspektiv som styr vad de gör och som innebär de värderingar, mål och den kunskap som personen använder sig av i vardagen (Townsend, Trentham et al. 2007 s. 146). Ifall personen exempelvis blir drabbad av en

sjukdom som resulterar i oönskad mindre självständighet så kan dennes meningsperspektiv bli satta på prov. Här gäller det då att arbeta med att omändra sina meningsperspektiv genom att reflektera över sig själv. (Townsend, Trentham et al. 2007 s. 146)

Ergoterapi grundar sig på fenomenet om *att möjliggöra* meningsfull aktivitet. Det handlar om att ergoterapeuten *möjliggör* att klienterna ska kunna fungera i dagliga livet så att välmående uppnås. (Townsend, Beagan et al. 2007 s. 89)

Då man jobbar med att finna passande meningsfulla aktiviteter och samtidigt möjliggöra uppkomsten av dem kan man ta fasta på Wilcocks tankar om meningsfull aktivitet. Hon talar om hälsa utgående från ett *aktivitetsperspektiv* och här ingår följande aspekter: *doing, being and becoming - att göra, att vara och att bli* (Wilcock 2006 s. 76). Att göra handlar inte bara om att göra aktiviteter för att överleva utan aktiviteterna kan också innehålla bl.a. möjlighet till mening, val, nöje, att uppnå något samt känsla av att höra någonstans (Wilcock 2006 s. 107). Att vara handlar om hurdan man är som person och vad man tycker är viktigt (Wilcock 2006 s. 115). Att bli betyder i sin tur människan hela tiden växer som person (Wilcock 2006 s. 149).

Ergoterapeuten använder sig av *kreativt tankesätt* vid möte med klienter och vid planering av terapin (Hasselkus 2002 s. 123). Nya arbetssätt kan behöva utprovas.

De kreativa och meningsfulla aktiviteterna ingår i *ergoterapiprocessen*. Till processen hör att planera terapin och sätta upp mål, genomföra samt utvärdera terapin (Golledge 2004 s. 158-165). Inte bara kreativa och meningsfulla aktiviteter ingår i processen, också de andra begreppen beskrivna under rubriken ingår och färgar hela ergoterapin.

2.2 Djur-assisterad terapi

Nedan beskriver jag djur-assisterad terapi i allmänhet var det också ingår hund som terapidjur. I Sverige benämns hunden *terapihund* medan man i Finland talar om *hundar som arbetar inom rehabilitering och fostran*. Jag kommer att använda båda benämningarna.

Organisationen Delta Society är idag en av de största organisationerna som är ansvarig för utbildandet av hundar inom fostran och rehabilitering i USA (Kruger & Serpell 2010 s. 34). Delta Society förklarar att djur-assisterad terapi (eng. Animal-assisted therapy) handlar om att ett djur är delaktigt i behandlingen av en klient. Djuret hjälper hundföraren som har en utbildning inom social- och hälsovård eller annan profession med mål att hjälpa människor. Djur-assisterad terapi är målinriktad och målen kan vara fysiska, sociala, emotionella och kognitiva. Terapin blir dokumenterad, utvärderad samt kan utföras i olika miljöer antingen individuellt eller i grupp. (From Standards of Practice for Animal-Assisted Activities and Therapy) (Pet Partners 2012) Det förekommer många olika termer över denna sorts terapi, men jag använder djur-assisterad terapi eftersom det begreppet används mest. Följande begrepp används också: *pet therapy, pet psychotherapy, pet-facilitated therapy, four footed therapy, animal-assisted therapy, animal-facilitated counseling*. (Kruger & Serpell 2010 s. 34)

Djur-assisterad terapi och närmare bestämt hund som en del av terapin är inte samma sak som assistenthundar. Hundar som hjälper funktionshindrade personer med olika uppgifter i vardagen kallas assistent hundar (Pet Partners 2012). Andra typer av arbetande hundar är räddningshundar och narkotikahundar, vilka också skiljer sig från terapihundarna (Höök 2010a s. 13).

Hunden är ett djur som är lätt att träna att delta i nya omgivningar och träffa nya människor vilket gör att hunden i de flesta länder är det mest använda djuret inom vården (Höök 2010b s. 19-20). På Therapets hemsida nämner man att hund och katt är de mest använda djuren inom terapi. Därtill nämner de att exempelvis häst, kanin och fågel kan användas. (Therapet. Animal Assisted Therapy 2012) Jag har också stött på artiklar där man nämner mer ovanliga djur för oss här i Finland men som också kan användas inom djur-assisterad terapi och dessa är exempelvis delfiner och laman.

Man måste välja ut hunden som skall delta i vården med eftertanke (Höök 2010a s. 16). Hundföraren behöver vidare lära sig om hundar, exempelvis hur hundar tänker och vad som motiverar dem (Pichot & Coulter 2007 s. 51). Hundföraren och hunden behöver därtill öva moment som krävs att de klarar av. Hundföraren ska också lära sig hur hunden deltar i arbetet med klienterna, alltså hur man främjar fysiska, psykiska, kognitiva och sociala färdigheter hos klienten (Höök 2010a s. 16).

Då arbetet med vårdhund startas upp behöver man diskutera med klienter, anhöriga och andra inblandade för att alla röster ska få bli hörda. Att det finns människor som inte föredrar hundar och människor som är allergiska är exempel på hinder till arbetet med vårdhund. (Höök 2010a s. 88-90) På akut- och intensivavdelningar på sjukhus deltar hunden bara ifall patienten med dess anhöriga så önskat (Ensminger 2010 s. 13). Här kommer klientcentrering fram. Ifall klienten upplever negativa känslor kopplade till hunden och kan skada hunden eller hundföraren så passar det sig inte att hunden deltar i terapin (Fredrickson-MacNamara & Butler 2010 s. 130). Detta tyder på att man också måste ta hundens bästa i beaktande.

En välutttänkt struktur för vårdhundens skötsel under arbetets gång är något vårdhundföraren behöver tänka på. Risker för smittor kan minimeras genom att följa regler för god hygien (Höök 2010b s. 66-75).

Man kan använda hunden som stöd inom exempelvis följande områden: vård för äldre personer, vård för personer med förvärvade hjärnskador, inom terapi för barn som har autism, för ungdomar som behöver stöd, på hospiceavdelningar, i skolor som pedagogiskt stöd, som en del av missbrukarvård, i väntrum på akutmottagningar, som en del av kriminalvård, inom socialt arbete, vid sjukvård av barn och inom psykiatri. (Höök 2010a s. 127)

Vårdarbetet kan handla om minnesträning, främjande av finmotorik, fysisk träning, träning efter stroke såsom exempelvis talträning, kognitiv träning, var det ingår främjande av koncentration, uppmärksamhet, rumsuppfattning och tidsuppfattning. Träning av social kompetens kan vidare ingå. (Höök 2010a s. 20-22)

2.3 Hunden som relationsskapare

Det kan uppstå en positiv relation mellan de tre parterna klient, ergoterapeut och hund vilket i sin tur påverkar klientens aktivitetsutförande och ytterligare dess välmående positivt.

Men klienten behöver uppleva aktiviteter med hund som meningsfulla och motiverande, då detta är klart kan ergoterapeuten möjliggöra uppkomsten av de hundrelaterade aktivi-

teterna. Hunden kan man använda som motivationshöjare och stöd inom rehabilitering och omvårdnad, detta eftersom många människor har en relation till hundar, också då de drabbas av sjukdom eller åldras och man kan använda sig av relationen djur och klient emellan inom exempelvis terapi (Höök 2010b s. 21).

I litteraturen beskriver man att de olika aspekterna att göra, att vara, att bli och att tillhöra kan ingå i aktiviteter med hund. Som exempel ger jag följande utlåtande:

Hunden möjliggör för patienter att få känna känslan av att tillhöra en gemenskap. Hunden kan fungera som stöd för att en relation mellan människor ska bildas (Kruger & Serpell 2010 s. 40).

Hundars närvaro kan tillföra att klienten snabbare litar på terapeuten (Kruger & Serpell 2010 s. 40). Hunden skapar en god terapeutisk allians och samtidigt skapas en trevlig atmosfär var man kan diskutera om allt möjligt samt att klienten blir mer motiverad till att delta i aktiviteter och upplever en känsla av mening. Klienten kan glömma bort eventuell ångest och oro för en stund, samt att klienten kan glömma bort sin oförmåga och istället fokusera på sina förmågor. (Höök 2010b s. 27-29)

3 TEORETISK REFERENSRAM

Jag vill ta reda på hur ergoterapeuter arbetar och tänker vid arbete med terapihund i olika delar av terapin. Jag valde *Canadian Model och Occupational Performance* som teoretisk referensram och riktade in mig på ergoterapiprocessen *The Canadian Practise Process Framework (CPPF)* samt *att möjliggöra aktivitet*.

Jag börjar med att diskutera kring att möjliggöra aktivitet. Därefter beskriver jag ergoterapiprocessen där kontexten runtomkring terapeuten och klienten samt teorier ingår.

Att möjliggöra meningsfull aktivitet är något referensramen grundar sig på, ett fenomen som samtidigt ergoterapin stöder och därför något jag vill ta fasta på i min undersökning. Här ingår att arbeta enligt *klientcentrering*, vilket jag också stöder. Då man arbetar med att möjliggöra aktivitet så kan man rikta in sig på deltagande och samarbete terapeuten och klienten emellan (Townsend, Beagan et al. 2007 s. 110). Townsend &

Landry (2005 s. 504) tar fasta på att man behöver se och kunna stärka hela människan i dess omgivning.

Att möjliggöra aktivitet innebär att ergoterapeuten underlättar klientens deltagande i vardagen. Ergoterapeuter gör det möjligt för människor att göra de aktiviteter som de behöver utföra för att uppnå välmående. Därtill arbetar ergoterapeuter för att skapa ett samhälle där alla människor får vara delaktiga och ingå i en gemensamhet. (Townsend & Polatajko 2007 s. 174)

Ergoterapeuter kan använda sig av olika arbetssätt för att möjliggöra förändring i patienters aktivitetsutförande. Jag vill ta reda på om ergoterapeuter kan involvera hunden vid användning av dessa arbetssätt. Arbetssätten låter som följer; *anpassa, förespråka, främja, samarbeta, konsultera, koordinera, planera och bygga, undervisa, engagera* samt *specialisera sig inom något område* (Craik et al. 2007 s. 234). De olika arbetssätten beskrivs närmare. Att *anpassa* handlar om att gör upp en terapisituation där materialet och aktiviteten passar den individuella klienten. *Förespråka* betyder att ergoterapeuten öppnar upp nya tankesätt för sin klient och sina kolleger samt också andra personer i omgivningen. Då det kommer till att *främja funktionsförmågan* så vill ergoterapeuten lyssna på klienten samt stöda denne. Man vill att klienten ska vara delaktig och göra beslut i terapin. *Samarbete* ingår också i terapin, ergoterapeuten samarbetar med klienten genom att respektera och visa intresse för denne. Då ergoterapeuten *konsulterar* så lyssnar denne på alla parter i terapisituationen samt ger sin synpunkt på de aktuella ämnen. Att *koordinera* innebär att ergoterapeuten har en helhetsbild över en situation och hjälper en grupp att jobba mot ett gemensamt mål. Att *planera och bygga* handlar om att ergoterapeuten möjliggör förändringar i den fysiska miljön eller den emotionella miljön. Ergoterapeuten *undervisar* också klienten i dagliga aktiviteter. Då tar terapeuten aktivitetsanalys i användning för att hitta passande aktiviteter med vilka klienten kan förändra sin vardag. *Engagering* ingår också i arbetssätten ergoterapeuten använder sig av och innebär att man vill att klienten ska vara delaktig i terapin med sina åsikter. Att *specialisera sig inom något område* betyder att ergoterapeuten är extra kunnig inom något specifikt och i detta fall handlar det ju om djur-assisterad terapi med hund. (Hautala et al. 2011 s. 219-222)

Arbetsätten är vävda in i varandra och flera arbetssätt behöver ofta användas. Därtill tål det att nämnas att det beror på ergoterapeuten och situationen vilket arbetssätt som används när. (Townsend, Beagan et al. 2007 s. 112) Ergoterapeuten behöver vara skicklig på att använda sig av arbetsätten. Ofta är det bäst ifall klienten inte märker att terapeuten vägleder denne (Townsend, Beagan et al. 2007 s. 114).

Ergoterapeuterna arbetar med fenomenet, att möjliggöra, i olika steg vilka tillsammans utgör ergoterapiprocessen. Denna process, med dess innehåll om arbetsätten som ingår i att möjliggöra, tar jag fasta på i min undersökning. Som överblick ingår följande fenomen i processen: bedömning, intervention och utvärdering med hjälp av vilka man kan få till stånd förändring i patienters aktivitetsutförande (Craik et al. 2007 s. 233).

Då man spjälkar upp processen i mindre delar finner man 8 olika steg vilka handlar om ergoterapiprocessen och dess förfarande. Denna process syns i mina intervjufrågor. Klienten ingår med sina åsikter i de olika stegen. Första steget är *inledningen*, vilket handlar om att ergoterapeuten fått en remiss eller bedömer att en klient möjligen skulle vara i behov av ergoterapi. Ergoterapeut och klient träffas för *att lägga en grund*. Klienten får här berätta bland annat om sina förväntningar på och önskningar om terapin. Ifall man avgör att processen ska fortgå så ingår härnäst själva *bedömningen*, där ergoterapeuten utvärderar patienten. Hit hör att ergoterapeuten dokumenterar vad denne ser i bedömningen. Sedan ingår att komma överens om *mål och plan*, var ergoterapeuten samarbetar med klienten för att komma fram till de relevanta nedsättningarna som dykt upp vid bedömningen. Här skapar ergoterapeuten sedan en behandlingsplan då mål ingår. (Davis et al. 2007 s. 249-260) Här kan jag belysa att man inom arbete med att möjliggöra tar fasta på mål-inriktat arbete där man vill nå individuell eller social förändring (Townsend, Beagan et al. 2007 s. 110). I processen CPPF ingår därefter *genomföring av terapin*, där ergoterapeuten engagerar klienten i meningsfull aktivitet. Också andra arbetssätt gällande att möjliggöra kan ergoterapeuten använda sig av, exempelvis att samarbeta, undervisa, ge råd och förespråka. Att *övervaka och modifiera terapin* innebär att man övervakar terapins framgång och möjligen anpassar och omändrar terapin. Sedan kommer *utvärderingen* som ett steg i ergoterapiprocessen CPPF. Ergoterapeuten utvärderar hur klienten fungerar nu och jämför med tidigare. Dokumentation gör terapeuten vidare. Sist ingår sedan *avslutandet* av ergoterapiprocessen som klienten och ergoterapeuten tillsammans kommer överens om och också här ingår dokumentering. (Davis et

al. 2007 s. 260-264) Det är relevant att nämna att det vissa gånger inte räcker med att gå processen ett varv (Davis et al. 2007 s. 264). Fortsatt terapi kan alltså behövas.

Jag vill undersöka hur den *fysiska, sociala, kulturella och institutionella omgivningen* tar sig i uttryck då ergoterapeuter arbetar med hunden som en del av terapin. Det övergripande begreppet är här den *samhälleliga omgivningen*. Till den *fysiska omgivningen* hör exempelvis byggnader, natur och fysisk tillgänglighet. Den *sociala omgivningen* handlar om exempelvis familj och kolleger. Till den *kulturella omgivningen* hör exempelvis rutiner, vanor, förväntningar, etnicitet och kön. I den *institutionella omgivningen* inkluderas rättsliga, ekonomiska och politiska förhållanden samt hälsovårdssystem, lagar, stukturer samt regler. (Craik et al. 2007 s. 234-237)

Jag är vidare intresserad av hur ergoterapeuter upplever interaktionen med sina klienter då en hund finns med. Den *praktiska kontexten*, handlar om mötet mellan ergoterapeut och klient. Här ingår båda parternas *personliga och kontextuella faktorer*. Till de *personliga faktorerna* hör patienternas och ergoterapeutens styrkor, kunskap, förmågor, vanor och värderingar. Här ingår också aspekter som exempelvis hälsa, ålder, livsstil, erfarenhet och motivation. (Craik et al. 2007 s. 234-237) De *kontextuella faktorerna* innebär alla de yttre faktorer som formar ens omgivning (Craik et al. 2007 s. 239). Denna praktiska kontext ingår i den tidigare nämnda samhälleliga omgivningen (Craik et al. 2007 s. 240). Mötet mellan terapeut och klient och dess innehåll ingår alltså i ett större sammanhang.

Jag är också intresserad av ytterligare en kontext som anses ingå i ergoterapiprocessen och det är den *teoretiska referensramen*, alltså *teorier, modeller och resonemang* som ergoterapeuten använder sig av i sitt arbete för att uppnå ett evidensbaserat arbete (Craik et al. 2007 s. 236).

Som avslutning på detta kapitel vill jag med några ord sammanfatta hur jag kommer att använda mig av resonemangen i min undersökning. Eftersom jag önskar ta reda på hur ergoterapeuter resonerar och arbetar i olika steg av terapin gör jag upp intervjufrågorna med ergoterapiprocessens olika steg och grundtankar som bas. Som grundtankar står arbetssätten om att möjliggöra aktivitet, kontexten samt teorier. Resonemangen finns högst antagligen också med i analyskedet av min undersökning, detta eftersom frå-

gorna jag ställer upp handlar om modellen och då faller det sig naturligt att en stor del av svaren också förknippas till modellen.

4 TIDIGARE FORSKNING

Jag har sökt tidigare forskning genom att använda mig av följande databaser; Academic Search Elite (EBSCO), CINAHL (EBSCO), PubMed, OT seeker samt Google Scholar. Därtill har jag gjort manuell sökning genom exempelvis val av artiklar på hemsidan för den amerikanska organisationen inom djur-assisterad terapi, Delta Society och genom att välja artiklar från den svenska föreningens hemsida för vårdhundar, Vårdhunds skolan.

Jag valde att artiklarna jag sökte skulle vara publicerade mellan år 2000 och 2012. Med undantag om en forskning som var från 1997 och valdes p.g.a. att jag uppfattade den mycket relevant. På Academic Search Elite och CINAHL kunde man ställa in sökningen så att endast artiklar som var ”Peer reviewed” nämligen förhandsgranskade hittades. Denna sökinställning gjorde jag då på de två databaserna.

De sökord jag använt mig av vid den traditionella sökningen via databaser är följande: *Animal-assisted therapy, animal-assisted intervention, occupational therapy, enabling, rehabilitation, meaningful occupation, activity, health, wellbeing, human health, human wellbeing, meaning, pet, dog, therapy dog* samt *dog-assisted therapy*. Jag har kombinerat sökorden på olika sätt.

Jag valde bort artiklar där innehållet inte fokuserade på det tema jag är intresserad av. Det kunde exempelvis vara så att artiklarna handlade om skillnader olika kulturer emellan över hur man ser på djurägande. Därtill godkändes vissa av artiklarna inte av de kriterier som ställs för forskningsartiklar. Vidare var vissa av artiklarna inte möjliga att få tag på utan tillgång till vissa internetsidor och utan att behöva betala en summa pengar. Jag ger exempel på två artiklar jag gärna hade läst: Martin, Francois & Farnum, Jennifer. 2002, *Animal-assisted therapy for children with pervasive developmental disorders, Western Journal of Nursing Research*, Vol. 24, nr 6, s. 657-670. Nimer, Janelle & Lun-

dahl, Brad. 2007, Animal-assisted therapy: A Meta-Analysis, *A Multidisciplinary Journal of The Interactions of People & Animals*, Vol. 20, nr 3, s. 225-238.

Jag redovisar inledningsvis forskning som tagit fasta på djur-assisterad terapi inom vården överlag och arbetsformens påverkan på klienter. Därefter redovisar jag forskning som förknippar djur-assisterad terapi specifikt till ergoterapi.

Djur-assisterad terapi kan konstateras påverka klienter positivt socialt sett. Sellers (2006 s. 61-74) har exempelvis i sin undersökning kommit fram till att hund-assisterade interventioner hade positiv inverkan på personer med demens genom att deras sociala beteende ökade. De äldres ångestfyllda och utåtagerande beteende minskade samtidigt. Aktiviteter man använde sig av i terapin var exempelvis omvårdnad av hunden, spela boll med hunden, diskussion och sång. Den sociala interaktionen klienter och hunden emellan kan göra att klienterna blir gladare och känner sig mindre ensamma (Matuszek 2010 s. 198).

Man kan konstatera att djur-assisterad terapi har en positiv påverkan på klienter också då det gäller psykologiskt sett. Det framkom i en undersökning att djur-assisterad terapi med djur på en gård förde med sig positiv påverkan på klienter med psykiska nedsättningar då det gällde coping-strategier, livskvalitet och själv-uppfattning. Som förklaring på dessa förbättringar kan vara att klienterna lärde sig att göra nya saker vilket gjorde att de blev mer säkra på sig själva samt att djuren inverkade på att klienterna blev öppnare för nya situationer. Man drar slutsatsen att denna terapiform kan användas som tillägg till traditionell terapi. (Berget et al. 2008 s. 1-6) Macauley (2006 s. 357) har också kommit till resultatet att djur-assisterad terapi påverkar klienter positivt psykiskt sett. Klienterna som hade afasi blev mer motiverade till terapi och upplevde terapin trevligare då ett djur närvarade.

Gällande terapiformens inverkan på klienter kognitivt sett så kom LaFrance et al. (2007 s. 221) i sin undersökning fram till att en hunds närvaro i talterapin för en person med afasi, resulterade i verbala och icke-verbala förbättringar hos patienten. Detta genom att klienten blev mer öppen och mindre passiv.

I en annan studie nämns också kognitiva förbättringar som resultat av terapiformen. Man undersökte här effektiviteten av djur-assisterad terapi på barn och unga med grava

nedsättningar. Man nämner att klienterna hade psykisk utvecklingsstörning samt andra nedsättningar. Det framkom att behandlingen och klienternas tillstånd gick mot en positiv riktning då det gällde de flesta klienter. Områden som uppmärksamhet och kommunikation förbättrades. Man lyfte dock fram undersökningens brister som var exempelvis litet antal undersökningspersoner. (Heimlich 2001 s. 49-50) Också i andra forskning har man lyft fram denna brist, liksom också risken för undersökareffekt, vilket innebär att forskaren eventuellt påverkat undersökningen med exempelvis egna subjektiva synpunkter.

Följande forskare är överens om att terapiformen kan ha en positiv påverkan på klienter fysiskt sett: Man har exempelvis kommit fram till att äldre personer som promenerar med en hund orkar gå under en längre tid. Därtill förbättrar de äldre sin fysiska funktionsförmåga som följd av att träna gång med hund. (Herbert & Greene 2001 s. 1) Också Heimlich (2001 s. 49) förklarar att man sett fysiska förbättringar hos klienter, i detta fall var klienterna barn med grava nedsättningar.

Meningsfulla aktiviteter inom djur-ägande, vård av djur samt interaktion med djur kan användas inom ergoterapi, mot bakgrunden att dessa meningsfulla aktiviteter kan gagna klienternas livskvalitet (Velde et al. 2005 s. 47). Samma slutsatser kommer man till i en annan undersökning. Man menar att djur-ägande kan möjliggöra meningsfulla aktiviteter i vardagen. Dessa meningsfulla aktiviteter bidrar i sin tur till djurägarnas hälsa och välmående på en mängd olika sätt. Man ansåg att denna terapiform då också kan vara passande inom ergoterapi. (Allen et al. 2000 s. 271-277) Man belyser vidare att djuret kan motivera klienten till att sträva mot att nå sina mål i terapin (Malmberg 2008 s. 24).

Ergoterapeuten använder sig av arbetssättet om att främja klientens funktionsförmåga. Exempel på fokus vid djur-assisterad terapi inom ergoterapi är att främja ledrörligheten genom att exempelvis kasta en boll åt en hund, muskelstyrkan genom att exempelvis borsta pälsen på ett djur, mobilitet genom exempelvis promenad med en hund, minne genom att exempelvis ge mat åt djuret enligt en tidtabell, uppmärksamhet genom att lyssna och följa instruktioner, sociala färdigheter genom att exempelvis dela med sig samt diskutera erfarenheter av djuret, självkänsla genom att lyckas (Polshuck 1997 s. 288).

I Malmbergs forskning kring ergoterapeuters uppfattning om sitt arbete med djur i terapin framgår exempelvis information om målsättning med terapin. Ergoterapeuten använder sig av arbetssättet om att planera. Ergoterapeuterna förklarar att det är viktigt att klienten är med och sätter upp mål, vilket belyser ergoterapeutens arbetssätt om att samarbeta. Vidare kan målen vara fysiska, kognitiva, sociala, psykiska eller handla om ADL (activities of daily living). Därtill kan målen antingen vara en del av målen då det kommer till klientens helhetsbehandling med också övrig vård och rehabilitering eller så kan målen vara övergripande alltså självständiga. Vidare ger ergoterapeuterna exempel på hur de utvärderar terapin. Vanligast är att de värderar hur målen uppfyllts genom observation eller genom att filma och fota terapisessioner. Klienterna kan också föra dagbok på terapin. Därtill används vissa bedömningsinstrument för att utreda smärta eller fysisk och psykisk hälsa. Dessa är COPM (Canadian Occupational Performance Model), neurologistatus, livskvalitetsinstrument, SF-36 (Short Form), BDI (Beck Depression Inventory), smärtteckningar och VAS (Visuell Analog Skala). (Malmberg 2008 s. 13-25)

Malmberg (2008 s. 14-17) upptäcker vidare att ergoterapeuterna sett motoriska, psykiska samt kognitiva förbättringar hos sina klienter, de menar att djur-assisterad terapi behandlar patienten helhetsmässigt. Dessa förbättringar har nåtts genom främjande av exempelvis kroppsuppfattning och främjande av förmågan att visa hänsyn mot andra och fundera över sina handlingar och resultaten av dem. Ifall klienten deltar av egen vilja samt inte har allergier så anses arbetssättet enbart vara positivt.

För att kunna skilja arbetet med djur inom ergoterapi ifrån arbetssätt med djur i terapi inom andra professioner är det viktigt att utveckla modeller inom djur-assisterad terapi som kan användas av ergoterapeuter. Ergoterapeuten tar i användning arbetssättet om att förespråka. Modellen The Lifestyle Performance Model ges som exempel på en modell man kan använda sig av. I modellen ingår ett tankesätt om att djur kan påverka människan fördelaktigt. Detta genom aktiviteter som tar fasta på följande: känsla av att vara nöjd, känsla av att kunna bidra med något, en positiv känsla av att interagera med andra en känsla av att kunna ta hand om sig själv. Runtomkring personen och de aktiviteter den utför finns omgivningen. (Velde et al. 2005 s. 47) Som exempel på en omgivning runt aktiviteten promenad; en person promenerar en eftermiddagspromenad med sin hund, promenaden görs längs ett skogsstråk och personen möter andra hundägare som denne stannar och talar några ord med innan personen går vidare.

Klienters syn på djur-assisterad terapi har varit positivt: genom terapin har klienternas dag lyst upp, man har kunnat plocka fram minnen, tänka på något annat för en stund samt få familjen att må bättre (Velde et al. 2005 s. 46). Ergoterapeutens arbetssätt om att engagera klienten i terapin kan urskiljas.

Som sammanfattning över den tidigare forskningen kan jag säga att undersökningar gjorda över djur-assisterad terapi tar fasta på hurdan påverkan man sett att terapiformen har på klienterna. Det framgår att olika slags klientgrupper påverkats positivt av terapihunden både på ett psykiskt, fysiskt och socialt plan.

Då det gäller forskning över djur-assisterad terapi med en koppling till ergoterapi så förklaras att de olika delarna som ingår i ergoterapi överlag också ingår i terapin där en hund är delaktig nämligen; bedömning, genomföring och utvärdering. Också här nämner man terapiformens positiva påverkan på klienten. Man ger vidare tips på meningsfulla aktiviteter och strategier över hur man kan arbeta i de olika delarna av terapin för att uppnå ett förbättrat välmående hos klienterna. Men det var väldigt få undersökningar jag fick tag på som redovisade det tidigare nämnda.

5 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Syftet med detta arbete blir att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klientens ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuter resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin.

Forskningsfrågor:

Hur bedömer ergoterapeuten behovet och möjligheten för arbete med hund som en del av ergoterapin?

Hur ser planeringen och genomförandet ut av aktiviteterna med hund som en del av ergoterapin?

Hur utvärderar ergoterapeuten terapin då en hund finns med som en del av interventionen?

Hur skapas mening i ergoterapin med hund som en del av ergoterapiprocessen?

6 METOD

Jag använde mig av datainsamlingsmetoden *öppen intervju* i min undersökning. Den öppna intervjun handlar om att forskaren och informanten diskuterar kring ett tema. Informanten förklarar hur denne förstår ett fenomen. (Jacobsen 2007 s. 92-93) Jag valde denna datainsamlingsmetod eftersom jag ville höra ergoterapeuternas resonemang och tankar kring hur de arbetar med hund i ergoterapin.

Härnäst beskriver jag min datainsamlingsmetod lite mer samt beskriver urvalet av informanter, insamlingen av informationen samt analysen. Därtill beskriver jag de etiska aspekter som jag följer i min undersökning.

6.1 Intervju

Min undersökning är av kvalitativ art och datainsamlingsmetoden är som sagt intervju. Jag väljer kvalitativ undersökning eftersom jag vill redogöra för fenomenet hund som en del av ergoterapin.

Den kvalitativa undersökningsmetoden handlar om *öppenhet, förståelse och exploration* d.v.s. utforskande. Den som undersöker har ett öppet förhållningssätt och ingen klar uppfattning om vad resultatet kan bli. Detta öppna förhållningssätt kan med andra ord kallas ett *induktivt förhållningssätt*. (Jacobsen 2007 s. 46-49)

Metoden kännetecknas vidare av att man får fram *nyanserad information*. Metoden kan också vara *flexibel* genom exempelvis att problemställningen kan ändra längs med undersökningens gång. Mellan informanten och forskaren behöver finnas *närhet* så att informanten känner sig trygg att dela med sig information. (Jacobsen 2007 s. 50)

För att få svar på viktiga ämnen kan man lägga en viss struktur på intervjun (Jacobsen 2007 s. 95-96). Jag valde därför att göra en *intervjuguide* innehållande relevanta teman med stödfrågor. (Bilaga 1) Vanligt är att man i en kvalitativ forskning använder sig av en intervjuguide (Jacobsen 2007 s. 96). Denna intervjuguide har också ett annat namn, nämligen ett manus (Kvale & Brinkmann 2009 s. 146). Man riktar in sig på teman då man arbetar ihop frågorna, alltså *vad* är det som ska frågas (Kvale & Brinkmann 2009 s. 146-147). Mina fyra forskningsfrågor skapade intervjuguidens teman, dessa teman handlar samtidigt om ergoterapiprocessen (CPPF) och dess innehåll och olika delar. Under intervjuguidens teman ingår stödfrågorna som mer detaljerat lyfter upp ergoterapeutens arbete med att möjliggöra aktivitet i olika steg. Därtill riktar man in sig på det dynamiska då man ställer upp frågorna, alltså *hur* ska det frågas (Kvale & Brinkmann 2009 s. 146-147). Jag har börjat med inledande frågor samt lagt upp frågorna i logisk ordningsföljd för att informanten ska få en så klar bild av intervjun som möjligt.

6.2 Urval och datainsamling

Jag har valt att rikta in mig på några inklusionskriterier då jag sökt och valt informanter. För det första så vill jag intervjua färdigutbildade ergoterapeuter. Därtill vill jag att informanterna skall arbeta med hunden som hjälpmedel i ergoterapin. Vidare sökte jag ergoterapeuter i Sverige eftersom jag fick reda på att man kommit längre i utvecklingen inom arbetet med hundar i vården där. Ifall man vill rikta in undersökningen på att få en stor mängd intressant kunskap kan man välja urvalskriteriet som handlar om *information* (Jacobsen 2007 s. 123). Det är alltså detta urvalskriterium som jag har riktat in mig på.

Jag har varit ute i god tid, i februari 2011, för att fråga ergoterapeuter ifall de skulle vara intresserade av att delta i min undersökning. Detta eftersom jag ville vara säker på att hitta tillräckligt med *informanter*.

Jag började med att höra mig för hos Hundar inom fostran och rehabilitering rf samt Sathy för att berätta om min undersökning och att jag sökte informanter. Jag gick också till tre norska organisationer (eftersom jag befann mig i Norge på utbyte under våren 2011). Dessa organisationer heter Nodat, Pelsterapi samt Catosenteret. Till svenska

Vårdhundsskolans grundare Ingeborg Höök vände jag mig också. Jag valde sedan att fortsätta söka informanter i Sverige eftersom de verkade ha kommit en bit på vägen av utvecklandet av terapiformen. Norge valde jag inte eftersom det skulle bli praktiskt besvärligt att åka dit för att göra intervjuerna efter min utbytestid.

Jag har kommit i kontakt med personer som jobbar med hund i vården genom att gå in på hemsidor som arbetar för detta i Sverige. 4 ergoterapeuter som jobbar med hund som en del av terapin har jag skickat mail till för att på ett informellt plan fråga ifall de skulle vara intresserade av att delta i intervju. Den ena av dem visste om ytterligare en ergoterapeut som arbetade med hund i terapin och denne skötte om kontakten med denna ergoterapeut för att höra sig för ifall intresse för intervju fanns. 5 ergoterapeuter svarade att de kunde tänka sig delta i intervju.

Jag har vidare fått tag på ergoterapeuter med svenska vårdhundsskolans hjälp som mailat mig lista över personer som jobbar med hundar inom vården. Denna lista innehöll 23 namn och jag skickade mail till 20 av dem för att på ett informellt fråga ifall de skulle vara intresserade av att delta i intervju. Fem av dessa visade sig vara ergoterapeuter. Efteråt märkte jag att det på listan stod vad för yrke personerna hade, ifall jag märkt detta tidigare hade jag mailat de 6 ergoterapeuter som stod på listan och inte bara 5 av dem plus de personer som inte var ergoterapeuter. 2 svarade att de kunde tänka sig att delta. En tredje svarade via en av de två andra att denne kunde tänka sig att delta i intervju.

Allt som allt kontaktade jag 9 ergoterapeuter i Sverige. En av ergoterapeuterna gav som sagt förslag på ytterligare en ergoterapeut som arbetade med terapihund och denne skötte kontakten med ergoterapeuten och frågade ifall denne ville delta i intervju. Därtill skötte också en annan ergoterapeut kontakten med en kollega, men detta först efter att jag skickat ut det första mailet.

Åtta stycken ergoterapeuter svarade att de ville delta. En av ergoterapeuterna som svarade jakande till att delta, skrev att denne gärna deltar ifall deltagandet kan vara till hjälp. Denna ergoterapeut arbetade med att skriva remisser och arbetade inte med direktkontakt med klienten och hunden. Jag drog den slutsatsen att den slags arbete inte överensstämmer med min undersökning och de forskningsfrågor jag satt upp. Det klarnade dock senare för mig att en av de ergoterapeuterna jag valde att intervjua också

jobbade med remisser. En av ergoterapeuterna som svarade att denne ville delta, avstod innan jag hann skicka informationsbrev etc.

Samarbetet fortsatte med sex ergoterapeuter eftersom de svarat jakande till att delta samt att jag drogs slutsatsen att dessa kunna bidra med information och erfarenhet.

Jag har skickat ett informationsbrev per mail (Bilaga 2) till ergoterapeuterna som svarat att de är intresserade av att delta i min undersökning. Därtill skickade jag med ett brev om informerat samtycke som de fick skriva under. (Bilaga 3) Här vill jag nämna att en av ergoterapeuterna gav sitt medgivande per mail eftersom det uppkom missförstånd angående det informerade samtycket. Jag skickade också med ett brev om forskningslov. (Bilaga 4) Detta forskningslov behövdes ifall intervjun skulle ske på arbetsplats och på arbetstid. Ifall så var fallet så behövde ergoterapeuternas arbetsgivare skriva under forskningslovet. Ergoterapeuterna skötte kontakten deras arbetsgivare emellan. Jag satte med ett färdigfrankerat kuvert med min adress så att ergoterapeuterna kunde returnera möjligt underskrivet dokument om samtycke samt forskningslov. Alla sex ergoterapeuter ville delta i undersökningen.

Jag intervjuade tre ergoterapeuter genom att träffa dem på deras arbetsplats i Sverige och tre av ergoterapeuterna per telefon härifrån Finland. Intervjuerna räckte i genomsnitt en timme. Det var bara jag och den enskilda informanten som deltog i intervjun.

Alla ergoterapeuterna befann sig på sin bekanta arbetsplats under intervjuernas gång, vilket jag uppfattar som att kontexten var trygg. Vi fick tala utan orosmoment runtomkring och samtalen flöt på enligt vad jag uppfattade på ett ledigt sätt. Informanterna gav ett intryck av att vara intresserade av sitt arbete och av att utveckla verksamheten. De var engagerade, öppna, erfarna, vänliga och empatiska. Detta som en beskrivning på det sociala sammanhanget och den emotionella tonen under intervjuerna (Kvale & Brinkmann 2009 s. 145). Det tål nämnas att vissa av ergoterapeuterna var rätt så lugna, eftertänksamma och använde en låg ton vid intervjuerna, vilket jag dock tolkar som personlighetsdrag och inte som att de skulle vara osäkra.

Intervjuerna bandade jag in men jag antecknade också under intervjuns gång. Då man spelar in intervjun på band så har man möjligheten att kolla upp vad som sagts flera gånger samt att man kan lyssna efter exempelvis ord, tonfall och pauser vilka inte alltid

ihågkoms ifall de inte finns på band (Kvale & Brinkmann 2009 s. 194-195). Vid telefonintervjuerna ställde jag in telefonen på högtalare så att det skulle vara möjligt att banda in intervjuerna.

6.3 Analys

Efter att jag gjort intervjuerna transkriberade jag materialet jag samlat in. Jag lyssnade på inbandningarna och skrev ner det sagda. Jag lämnade bort utfyllnadsord såsom *jaa* och *hmm*.

Jag använde mig av *innehållsanalys* då jag analyserade och tolkade mitt material. Detta görs på det viset att man delar in materialet i kategorier eller teman och sedan provar att hitta samband dem emellan. Det finns fyra steg som hör till innehållsanalysen och dessa är: kategorisera genom att dela upp texten under relevanta rubriker, därefter tillföra innehåll i kategorierna var man kan använda citat som sätt att skriva in innehållet, därefter ingår att kolla hur viktigt ett tema är genom att se hur ofta det beskrivs, sedan ska man ta fram alla intervjuer och söka efter aspekter som skiljer sig men också eventuella gemensamma aspekter i intervjuerna. Sist ska man sedan fundera över vad kan vara förklaringar på eventuella skillnader intervjuerna emellan. (Jacobsen 2007 s. 133-139)

Mina teman är: bedömning, intervention, utvärdering, omgivning och mening. De svar jag fick på mina frågor under dessa teman gav mig en mängd text. För att göra det tydligt för mig så gav jag varje tema en färg och färgade svaren enligt till vilket tema de hörde. Sedan plockade jag ut kategorier ur den färgade texten. Kategorierna blev ämnen som flera av ergoterapeuterna betonat extra mycket. Jag kollade alltså hur ofta ett ämne nämndes samt sökte efter skillnader och likheter intervjuerna emellan. Kategorierna var samtidigt extra starkt kopplade till min teoretiska referensram och jag vill poängtera att jag medvetet satsade på att söka ifall ergoterapeutens olika arbetssätt om att möjliggöra aktivitet fanns med i intervjuerna. Citaten jag belyser hör ihop med de kategorier jag valde ut. I analysen ingick vidare att finna förklaringar till gemensamma aspekter i intervjuerna.

6.4 Etiska aspekter

För att skydda mina informanter lutar jag tillbaka mot etiska aspekter. Dessa etiska aspekterna eller kraven är allmänt kända inom undersökningar: *informerat samtycke*, *krav på skydd av privatlivet* samt *krav på att bli korrekt återgiven* (Jacobsen 2007 s. 21). Därtill ingår *forskarens roll och konsekvenser med undersökningen* (Kvale & Brinkmann 2009 s. 85).

Ergoterapeuterna jag intervjuar i min undersökning har fått välja ifall de vill delta eller inte. Därtill drar jag slutsatsen att de alla själva klarar av att bestämma ifall de vill delta eller inte.

Respondenterna behöver alltså fritt få välja om de vill delta i undersökningen eller ej, detta innebär *frivillighet*. Man behöver vidare välja respondenter som är *kompetenta* att själva bestämma om sitt deltagande. (Jacobsen 2007 s. 22-23) Information ergoterapeuterna fått innan intervjun är undersökningens syfte, bakgrund, arbetslivsrelevans samt metod. Därtill redogjorde jag för de etiska aspekterna som jag följer, samt att jag berättat om min samarbetspartner för undersökningen. Informationen jag gav fick de både i brevet samt vid intervjutillfället. Jag betonade att ergoterapeuterna fick ställa frågor vid vilket tillfälle som helst. Efter undersökningen får ergoterapeuterna ta del av arbetet, vilka alla sex önskade. Jag utgick alltså ifrån riktlinjerna om att respondenterna behöver få *information* över vad det innebär att delta och vad undersökningen handlar om och samtidigt uppfatta och *förstå* informationen (Jacobsen 2007 s. 22-23). Det gällde också att fundera över vad slags information respondenterna behöver få i förväg och vad slags information de behöver få efter intervjun (Kvale & Brinkmann 2009 s. 84).

Materialet jag samlat in samt information om informanterna hålls endast hos mig och materialet har utarbetats till att kunna användas i min undersökning. Inbandningarna och anteckningarna sparas inlåsta på skolan i tio år.

Kravet jag följer heter krav på skydd av privatlivet och handlar om att man funderar över olika aspekter för att skydda respondenterna. Man funderar över hur *känslig* och *privat informationen* är som man samlar in och arbetar för att skydda respondenternas privatliv och den tidigare nämnda eventuella känsliga informationen. Samtidigt behöver

man skydda respondenterna så att de inte ska bli igenkända vilket är *konfidentialitet*. För att inte avslöja informanterna har jag försökt vara noggrann med att inte avslöja privat information om dem i mitt arbete. För att förhindra att respondenterna ska bli igenkända kan man använda sig av olika sätt: ta bort information ur materialet ifall behov uppstår, inte ta upp detaljer ur materialet samt medvetet införa fel i informationen ifall behov finns. (Jacobsen 2007 s. 24-25)

Jag presenterar det som informanterna verkligen sagt och har försökt att inte förvräng informationen. Därtill har jag strävat efter att vara öppen och objektiv då jag gjort intervjuerna och behandlat materialet jag samlat in. Kravet om att på ett *korrekt sätt presentera information* har jag alltså eftersträvat (Jacobsen 2007 s. 26). Denna aspekt kan knytas samman med *forskarens roll*. Forskaren behöver sträva efter att nå hög vetenskaplig kvalitet på sin undersökning, genom att ha ett kritiskt förhållningssätt och att jobba efter att nå sanna och representativa forskningsresultat (Kvale & Brinkmann 2009 s. 85-91). Det jag kan se som negativa konsekvenser av undersökningen är tiden och energin informanterna behöver sätta på att delta i intervju. Jag fick dock den uppfattningen att informanterna under intervjun gång ansåg det vara positivt att delta och dela med sig av sina erfarenheter. De negativa konsekvenserna med undersökningen behöver övervägas av de positiva konsekvenserna (Kvale & Brinkmann 2009 s. 85).

7 RESULTATREDOVISNING

Ergoterapeuterna har en varierande lång erfarenhet av att arbeta med hund som ett hjälpmedel i ergoterapin. Alltifrån ett och ett halvt år till drygt tjugo år. De arbetar med en rad olika människor såsom människor med demens eller äldre människor, personer med psykiatriska nedsättningar samt personer med neurologiska nedsättningar. Personer i olika åldersgrupper hör vidare till deras klientel, från barn till, som jag redan nämnde, äldre personer. Hundarna de arbetar med har olika egenskaper. Exempel på egenskaper de nämner är följande: Hundarna är friska, sociala, snälla, tycker det är roligt att umgås med patienterna, söta, samarbetsvilliga men samtidigt självständiga, glada, stresståliga, hanteringståliga samt energiska. Enligt en ergoterapeut kan den sistnämnda egenskapen dock emellanåt vara en utmaning för ergoterapeuten att reglera. Därtill kan det vara en

utmaning att reglera egenskapen att hunden blir skrämmd för olika plötsliga ljud. Ergoterapeuterna menar att de flesta hundraser passar som vårdhund, de tar istället fasta på egenskaper och individer då de väljer ut vårdhund. Något som är mycket avgörande vilken hund som passar är slags patienter man ska jobba med tillsammans med hunden.

Resultatet jag kommer att redovisa och därmed ergoterapeuternas kliniska resonemang påminner många gånger om varandra med vissa undantag. Kanske likheterna beror på att flera av dem gått utbildningen till vårdhunds förare var de fått råd om hur man kan arbeta samt att de är ergoterapeuter och flera av dem lutar sig tillbaka mot några av de mest kännetecknande tankesätten inom ergoterapin. Förklaring till skillnader i resonemangen kunde vara att ergoterapeuterna arbetar med olika slags patienter vilket ju också påverkar deras resonemang och val i arbetet. Ergoterapeuternas olika erfarenheter kanske också styr deras sätt att arbeta.

Jag delar nu in resultatredovisningen i underrubriker utgående från min teoretiska referensram och intervjuguiden. Varje rubrik är i sin tur uppdelad i kategorier vilka belyser extra relevanta ämnen.

7.1 Bedömning av behov och möjlighet

Rubrikens första kategori utgör positivt intresse för hundar. Ergoterapeuterna fokuserar på klientens intresse och vilja också längre fram i terapiprocessen. Den andra kategorin under rubriken är interaktion och samarbete. Ergoterapeutens och klientens interaktion betonas starkt av ergoterapeuterna.

Positivt intresse för hundar

Ergoterapeuterna är överens om att klienterna behöver ha ett positivt intresse för hundar och utan detta djur-intresse så är terapiformen inte genomförbar. *”Om motivationen och lusten finns hos personen att utföra den här aktiviteten så hjälper vi dom att stärka dom i att kunna utföra aktiviteten på ett för dom så lyckat sätt som möjligt.”* Viljan till att delta i hundrelaterade aktiviteter behöver alltså finnas där och efter att det blivit klart att viljan finns där så kan ergoterapeuten fokusera på att möjliggöra aktivitet. Många älskar

djur men har inte möjlighet till att ha egen hund och vissa personer har haft hund tidigare i livet. För dessa klienter kan hundarna möjliggöra de hundrelaterade stunderna som de saknar men så gärna önskar. Men klienten behöver dock inte veta direkt genom positiva minnen ifall terapi med hund är passande. Det framkommer nämligen att klienterna får prova på ifall hund-relaterade aktiviteter är något de skulle vara intresserade av. Då det gäller gruppaktiviteter så betonar en ergoterapeut att man har en kartläggningsperiod på 3-6 månader då klienten får prova på olika aktiviteter var det också ingår aktiviteter med hund. Klienter väljer sedan aktivt själva vad slags aktiviteter de deltar i och ifall någon av dessa aktiviteter involverar hund. Vissa klienter kanske inte vågar sig på hund-aktiviteterna på eget initiativ. Då kan ergoterapeuterna, ifall de så tycker är passande, föreslå utprovning av gruppaktiviteter med hund.

Rädsla för hund, aggressioner mot hund och allergier för hund korrelerar inte med positivt intresse för hund, och utgör därmed hinder för att terapi med hund ska kunna genomföras. Aspekterna lyftes fram av flera ergoterapeuter och utgör därför likheter i intervjuerna. Ifall man ignorerar dessa aspekter kan antingen hunden, klienten eller personer i omgivningen komma till skada. *"Om det är mycket aggressivitet hos en brukare, att det går ut över hunden då är det inte bra, där går vi inte in"*. En intressant aspekt är det faktum att en ergoterapeut märkt att det inte förekommer så mycket allergier bland vår äldre befolkning. Denna aspekt nämner enbart en ergoterapeut, vilket utgör en skillnad då man jämför intervjuerna med varandra.

Ergoterapeuterna lyfter upp olika förslag på strategier som kan utprovas ifall man vill förhindra eller eliminera aspekter som hotar att föra med sig negativt intresse för terapiformen. Man har hundarna kopplade och full kontroll över dem och man bokar tid genom att sätta upp lappar för att informera när hunden finns på plats. Detta eftersom terapiformen behöver ske på ett strukturerat sätt så att verksamheten ska fungera på ett säkert sätt och det är ytterligare inte bara klienten och hunden som ska må bra utan också personer i omgivningen. Man kan jobba med att träna bort hundrädsla och därmed öka klientens positiva intresse för hund, vilket belyses av enbart en ergoterapeut. En aspekt som ytterligare belyses av enbart en ergoterapeut är det att man använt sig av "låtsas hundar" istället för verkliga hundar vid aggression hos en klient med demens, för klienten fungerade denna strategi bra, "låtsas hunden" var något att måna om och nånting

härligt att ha. Ergoterapeuten har här använt sin kunskap om att anpassa aktiviteten så att den blir intressant för klienten.

Interaktion och samarbete

Ergoterapeuterna samarbetar med tidigare instanser var patienterna varit för att få en utgångspunkt och uppfattning om klienterna. Från dessa instanser får ergoterapeuterna skriftligt material med information. Det är en ergoterapeut som tar upp att denna information kan innehålla vad klienten behöver öva men ergoterapeuten kan dock efter att själv ha träffat klienten ytterligare se nya saker som denne behöver öva. Ergoterapeuten samarbetar vidare med personalen på den aktuella instansen. *"...då har vi i personalgruppen pratat igenom vilka som har behovet av att träffa vårdhund"*. Ergoterapeuterna gör också egna bedömningar av klienten vilket belyses i nästa stycke.

"[...] fokus ligger ju på vårdhundsföraren och patienten, det är ju dom som är det största projektet med varandra". Här är det relevant att belysa att samarbete med klienten ingår som en av de arbetssätt ergoterapeuter använder sig av då de strävar efter att möjliggöra aktivitet. Ergoterapeuten vill lära känna klienten och det varierar ifall ergoterapeuterna har hunden med sig vid första mötet med klienterna eller i ett senare skede. Man lär känna klienterna i aktivitet och då ställer man inga krav på klienterna utan vill se hur de fungerar i nuläget, vilket kan ta några gånger.

Hunden möjliggör att det så viktiga goda samarbetet mellan klient och ergoterapeut påbörjas snabbare än det hade gjorts utan hundens hjälp. *"Du ser mer av hela människan, när du tar in hunden,"* berättar en ergoterapeut. Samma ergoterapeut menar: *"Om dom tycker om hunden så går det mycket fortare och skapa en tillitsfull relation"*. Dubbelt så fort anser ergoterapeuten att det går. Klienten ser hur ergoterapeuten interagerar med hunden, som att visa omtanke och ansvar, vilket gör att klienten fortare lär känna ergoterapeuten och fortare blir trygg med denne. Observation och intervju är de bedömningsmetoder som alla ergoterapeuter använder sig av för att bedöma klienten och dess aktivitetsutförande i nuläget. En ergoterapeut använder till skillnad från de andra ergoterapeuterna ytterligare ADL-taxonomin (bedömning av aktivitetsförmågan) som bedömningsmetod.

Efter bedömningen fastslås hur man kan främja klientens aktivitetsutförande med hunden som en del av terapin. Här samarbetar klienten och ergoterapeuten. Individuella handlingsplaner över klienters rehabilitering överlag är något man också kan lita sig tillbaka mot då man genomför hundrelaterade aktiviteter. Detta belyser samarbetet som ergoterapeuterna har med andra yrkesgrupper inom vården. Ergoterapeuten använder sig av sin kunskap om att konsultera med de andra yrkesgrupperna. Passivisering, försämrade kraft, nedsatt lust till tal och oro är orsaker till att aktiviteter med hund tas in. Personer som behöver övning i kommunikativa och interaktiva färdigheter kan också ha nytta av att en hund närvarar i terapin. Att minska medicinering samt öka välbefinnande har varit mål med att ta in hunden enligt en ergoterapeut. *"[...] om det är då att ha kul eller träna tal eller om det är nån behöver använda sina händer har svårt liksom med muskelspänningar och svårt med motoriken."*

Jobbar man med gruppaktiviteter så ingår också samarbete. Gruppdeltagarna samarbetar mot ett gemensamt mål och hunden ingår som en naturlig del av samarbetet. Deltagarna i gruppen är vidare medvetna om varandras individuella mål så att de kan stötta varandra.

7.2 Planering och genomföring av terapin

Första kategorin här är klientcentrering och bevisar att klientens vilja fortsätter i terapi-processen. Den andra kategorin handlar om att hunden fungerar som ett redskap. En hund som hjälper till i terapin kan vara mycket passande men ergoterapin kan också ske utan hunden. De meningsfulla aktiviteterna som ergoterapeuten möjliggör varierar i stor grad. Många gånger kan aktiviteterna handla om att hunden ska lära sig något. Det är tydligt att arbete med terapihund behöver föregå under strukturerade förhållanden. Struktur ingår som den sista kategorin under rubriken.

Klientcentrering

Klienter, oberoende om det handlar om individuella terapisessioner eller grupp-sessioner, får vara med och påverka vad slags aktiviteter man utför i terapin. Klienterna får

alltså vara med och påverka vårdplan med problem, mål och åtgärd och som resultat blir terapin roligare och mer motiverande. Man kan se det på det viset att klienten får stöd och uppmuntran av ergoterapeuten, vilket ingår i ergoterapeutens arbetssätt, och samtidigt är klienten delaktig i uppsättandet av mål. *”...Det är ju olika från olika personer vad dom vill göra och så och ofta så frågar vi patienten då vad man har för önskemål, vad skulle man vilja göra och ser om vi kan få ett svar utav det, då börjar vi med det”*.

Ergoterapeuten styr dock terapin och planering ingår som ett arbetssätt ergoterapeuten behöver i sitt arbete. Ergoterapeuten kan också få tips av exempelvis talterapeuten eller fysioterapeuten över sådant de anser att man kan öva med hundaktiviteterna. Följande strategi kan passa vissa klienter, där både klientens vilja samt terapeutens vilja syns: För att det inte ska finnas risk för att relevant träning glöms bort kan terapeuten föreslå att det är hunden som önskar göra denna aktivitet först och att hunden efter det gärna är med på klientens val av aktivitet. Det finns dock terapisituationer där man kan väva in övningar i terapin där man, av olika orsaker men för klientens bästa, inte berättar åt klienten vad för funktion man jobbar på att främja. En ergoterapeut arbetar nämligen utifrån tanken att det varierar ifall klienten är medveten om vad man främjar.

Ett redskap

Ergoterapeuterna är eniga om att upplevelserna av hund i terapin kan bli positiva. *”Det är ju ett fantastiskt medel hunden – för en arbetsterapeut”*. Informanterna belyser dock att hunden är ett tillägg till ergoterapeutens kunskap och att terapin inte kan ske utan ergoterapeuten och dess yrkeskunskap- och erfarenhet. Terapeuten har alltså både en roll som ergoterapeut men också en roll som hundförare. Ergoterapeuterna har specialiserat sig inom området att arbeta med hund. Man kan urskilja att hunden är med och stöder ergoterapeuten i dess arbete om att engagera klienten till meningsfull aktivitet. Engagering hör till en av de arbetssätt ergoterapeuterna behöver inneha. I tillägg till ergoterapi där en hund är delaktig använder sig ergoterapeuterna dock också av aktiviteter i terapin där en hund inte deltar.

Meningsfulla aktiviteter

Ergoterapeuterna skapar, med hjälp av hunden, meningsfulla aktiviteter för klienten. *”Dom [...] ger meningsfullhet i deras vardag”*. Sådant som man behöver planera vid enskilda aktiviteter handlar om att man ska fundera ut vad för aktiviteter man ska göra, om man ska vara ute eller inne och i vilket utrymme man ska vara mer specifikt. Därtill behöver man, ifall det är gruppaktivitet, tänka på vilka som ska vara med och att alla får en liten uppgift. Det kan vara en utmaning att fånga upp alla genom att hitta en uppgift åt alla. Man behöver vidare planera materialet innan terapisesionerna och ha med det. Man har en tanke kring vad slags aktiviteter man gjort förra gången och vad som varit lyckat. Sen kan det hända att man måste ändra på det man planerat exempelvis p.g.a. dåligt väder eller p.g.a. att patienten är så ledsen eller på annat sätt mår dåligt just idag. Ifall hunden inte kan närvara så kan man jobba kring hund också då denne inte är närvarande, till exempel genom att ha en bok med bilder på hunden och prata kring hunden. De två föregående meningarna belyser arbetssättet ergoterapeuten använder sig av då denne anpassar aktiviteten. Anpassning uppkommer också då ergoterapeuten har valt en aktivitet men ska planera den mer i detalj. Det är nämligen relevant att man lägger upp övningarna så att patienten lyckas. Man behöver alltså hitta rätt nivå. Relevant är också att man planerar så att klienterna upplever ett positivt sammanhang i terapin. *”...Det viktigaste är att dom tycker att det är kul så att dom är med.”*

Själva meningen med de meningsfulla aktiviteterna där en hund deltar beskrivs tydligt av följande citat: *”[...] så möjliggör man väl hela tiden att det blir en ökad delaktighet i situationer”*. Här framkommer ergoterapeutens mål med terapin fram: att möjliggöra aktivitet. Arbetssätt såsom att stöda, undervisa och samarbeta lyftes upp av ergoterapeuten.

Vanligt är att de meningsfulla aktiviteterna handlar om att hunden ska lära sig, hunden ska alltså bli en bättre vårdhund vilket ökar patienternas motivation. *”[...] då behöver man inte peka på att patienten ska gå-träna utan att hunden ska lära sig att gå vid någon”*. Klienten kanske glömmet bort att denne tränar själv samtidigt. Det att man fokuserar på att engagera klienterna till att ge något istället för att ta emot något, är positivt för klienternas självförtroende eftersom klienterna får känna att de klarar av att hjälpa och inte hela tiden behöver bli hjälpta.

Tre ergoterapeuter använder mestadels gruppaktiviteter i terapin. Här använder sig ergoterapeuten av arbetssättet om att koordinera gruppen till att arbeta mot ett gemensamt mål, vilket kan vara att lära hunden något. Klienterna främjar exempelvis följande: visa hänsyn och vänta på sin tur. Det är relevant att hunden uppmärksammar alla individer i gruppen för alla behöver få uppleva känslan av att vara sedda och omtänkta. Trots att gruppaktiviteter är vanligt att använda sig av så är det dock så att ifall klienten mår bäst av att vara ensam så då utgår man ifrån det.

”Det finns ju så mycket roligt man kan hitta på”. Målgruppen och vad slags nedsättningar de har styr vad för slags aktiviteter man utför i terapin, vilket belyser klientcentreringen. *”...så får jag ha fantasi naturligtvis utifrån var och ens perspektiv”*. Här kan man poängtera att ergoterapeuten använder arbetssättet över hur främja. Med hjälp av hunden kan man främja kognitiva funktioner genom aktivitet såsom minne, kommunikation och begrepp. Man kan jämföra människans och hundens luktsinne och då främjar man uppskattningsförmåga samt minnesteknik då man kan gå tillbaka till detta senare. Hundmemory är också ett exempel. Man kan också främja läsförmågan genom att läsa lappar över uppgifter hunden ska göra. Eller bara sitta och läsa för hunden för hunden tycker om att sitta och lyssna. Man kan också använda sig av hunden för att nå ett förbättrat psykiskt välmående genom aktivitet hos patienten. Hundmassage kan man använda sig av exempelvis om klienten har svårt för att lugna ner sig. Klienten måste sitta still då denne masserar hunden och då utsläpps oxytocin hos klienten och denne blir lugn och mår bra. Samtidigt främjar klienten sin kroppsuppfattning då man går igenom hundens anatomi.

Man kan också utföra sociala aktiviteter för att exempelvis upprätthålla kamratskap, nå känsla av tillhörighet och få ansvarsuppgifter. En ergoterapeut anser, till skillnad från de andra, att det inte är aktuellt för denne att fokusera på den sociala biten.

Vidare motiverar hunden till fysisk aktivitet såsom promenader. *”[...] då har man lockat dom genom att ha med hunden på promenad för dom behöver alltid komma ut”*. Här kan man exempelvis gå skogs promenader. Utflykter i andra miljöer kan man också göra. Handträning genom vardagliga aktiviteter som att äta, dricka och klä på sig. Man kan här klä på hunden. Handträning också genom att använda hundleksaker såsom burk med lock som man ska ta hundgodis ur. Man kan gömma godis i olika burkar åt hunden.

Man kan kasta boll åt hunden och man kan ha bowling med hunden. Man kan vidare jobba med kroppsspråk och mimik, detta genom att öva på att vara avslappnad samt jobba med rösten och att vara positiv och få med sig hunden.

För att främja ADL kan man fundera över hundens skötsel: Vad mår hunden bra av och vad mår hunden inte bra av, vad ska den äta och inte äta, hur ofta behöver hunden gå ut och hur långt. Man kan också ha omvårdnad där man sitter och kammar och borstar hunden. Hundens skötsel kan man sedan koppla till att ta hand om sig själv. *”Man kan prata [...] med personen då också lättare komma inpå sånt som kan vara svårt för den egna personen”*. Då man exempelvis går igenom borstning av tänder på hunden så kan man diskutera hur klienten brukar göra och vad som skulle göra gott för klienten.

Aktiviteter som är starkt förknippade till fritidsintressen människor brukar utföra tillsammans med sin hund, hör också till aktiviteter man kan utföra i terapi med hund. Agility (hinderbana för hunden) och rallylydnad kan man ha. Agility är något som verkade vara en väldigt populär aktivitet att använda sig av. På en plats har man ordnat en hundmästerskapsdag där klienten och hunden gick en agilitybana och skulle komma på samma tid först gången som andra gången de gick agilitybanan. Att laga spår och öva sök med hunden kan man vidare ha. Därtill kan man istället för doften man lägger i spåret öva sök genom att hunden söker upp människor eller föremål. Olika slags konster kan man vidare öva med hunden samt att ha teater tillsammans med hunden.

Vissa klienter har med assistenter i hundaktiviteterna. En ergoterapeut jobbar enligt en ganska intressant aspekt, man har nämligen vid gruppaktiviteter ibland en assisterande hundförare utav klienterna som får hjälpa och uppmuntra de andra klienterna i gruppen.

Struktur

Det behöver finnas rutiner i arbetet med hund som en del av ergoterapin. Utbildningen till vårdhunds förare och vårdhund är relevant för att olyckor inte ska ske och arbetet ska fungera på ett säkert sätt. *”Vi som har gått den här utbildningen har velat ha lite mera strikta regler kring hur det ska gå till”*. Man behöver exempelvis ge information kring hygien, såsom vikten av att tvätta händerna. Hygien är viktig för både människor och hund. Då ergoterapeuten ger information så använder denne sig av arbetsättet

om att undervisa. Det är viktigt att hunden inte finns på arbetsplatsen ifall den inte mår bra och är sjuk. Hunden är alltså inte ett föremål utan en levande varelse, vilket man måste ta hänsyn till.

Ergoterapeuterna använder sig av lite olika dagsrutiner för hundarna men de är ense om följande: Det behöver finnas en mening och ett syfte med att hunden är på arbete. Hunden är inte en "bara-vara-hund". "Det finns rutin och struktur på hur hunden ska vara och var den ska vara och när den ska vara". En hund arbetar på förmiddagarna i grupp men på eftermiddagarna med en patient, vilket gör att eftermiddagarna är lite lugnare. En annan ergoterapeuts hundar är med på arbete tre-fyra dagar i veckan. En ergoterapeut har hunden på dagis två dagar i veckan och anser hundfria dagar vara bra. Ytterligare är det viktigt att nämna att hunden behöver vila samt promenader under arbetsdagen.

Ergoterapeuterna använder sig av teorier som de baserar sitt arbete på vilket tyder på ett strukturerat arbetssätt. Dessa är kopplade till ergoterapi överlag. *"Alla dom arbetsterapeutiska ramar som jag har haft med mig innan tar jag ju med mig i dethär arbetet"*.

För det första så fokuseras det inte på sjukdomsnivå utan på symptomnivå. Man tänker på att människan mår bra av att vara i aktivitet samt att det gäller att skapa motivation och engagemang i en aktivitet som är lustfylld. Därtill framgår tankesättet om att människan mår bra av att vara i kontakt med hundar. Model of Human Occupation och Kielhofner används som teoretisk bakgrund av två av ergoterapeuterna. Kanadensiska modellen av en ergoterapeut. Det som också lyftes upp var jag-stärkande arbete samt tankesättet kring Bobath (ett sätt att öva motoriska funktioner). En ergoterapeut knyter an sitt arbete med hund till den gröna omsorgen där djur och natur ingår.

Skrivande av daganteckningar eller minnesanteckningar hör vidare till det strukturerade arbetssättet. Därtill skriver ergoterapeuterna ner information i journaler. En ergoterapeut har till skillnad från de andra ergoterapeuterna, ett system då man dokumenterar i journaler var det finns en skild rubrik som heter Hundterapi. Då ergoterapeuten dokumenterar förklarar man hur det går för var och en av klienterna och vad man gjort. Man kan också beskriva ifall en klient haft svårare eller lättare än vanligt just denna dag. Det dokumenterade skrivs så att ergoterapeuten själv ska komma ihåg vad som hänt men också

för att andra yrkesgrupper som samarbetar med klienten ska kunna läsa vad som sker i hundaktiviteterna.

7.3 Utvärdering

Då ergoterapeuterna utvärderar så utvärderar de fortlöpande och funderar över eventuella förändringar och framsteg hos klienten. Detta blir den första kategorin under denna rubrik. Klientcentreringen syns också här i terapiprocessen, vilket den andra kategorin under rubriken handlar om. Ergoterapeuten och klienten går tillsammans igenom vad som fungerat bra samt vad som fungerat sämre i terapin och behöver ändras. Jag kan nämna att själva effekterna av terapin nämns under rubriken: Mening i terapin.

Fortlöpande utvärdering med fokus på förändring

”Man sätter individuella mål och mål för gruppen och sen har vi utvärdering vad vi hade för mål och hur dom har gått”. Det man också funderar över är ifall man eventuellt behöver ändra på något i terapin. Ifall så är fallet att något behöver förändras i terapin så använder sig ergoterapeuten av arbetssättet om att anpassa terapin. Observation och intervju är de metoder som ergoterapeuterna använder sig av och det är en tydlig likhet intervjuerna emellan.

”Vi gör en planering och utvärderar under tidens gång”. En liten utvärdering kan göras vid varje tillfälle eller så följer man upp hur patienten fungerar efter några terapisesioner. Vissa av ergoterapeuterna utvärderar terminsvis, då de också sätter en eventuell ny plan för följande termin. En ergoterapeut utvärderar med hjälp av sina minnesanteckningar, i början, i mitten och i slutet av ett år. Också i själva vårdplanen kan ergoterapeuten skriva in uppföljningen på terapin. En annan ergoterapeut gör också på liknande vis att denne utvärderar första gången, i mitten och sen för att se om man kan avsluta terapin med hund eller inte.

En ergoterapeut bedömer klienten fyra gånger. En gång innan klienten träffat hunden sedan en gång när klienten avslutat hundterapi-perioden, därefter två bedömningar till. Dessa fyra bedömningar sker inom ett halvår. Ergoterapeuten lyfter fram att denne ge-

nom detta sätt att utvärdera tydligt får fram eventuella skillnader från när terapin med hund startade och när terapi med hund inte längre genomförs.

En ergoterapeut tar upp en intressant aspekt som ingen av de andra ergoterapeuterna nämnde och den aspekten är att det kan vara bra att tillsammans med klienten diskutera över att livet kanske inte blir precis som förut och att man jobbar med att acceptera en eventuell förändring i ens aktivitetsutförande.

Det framkommer också att ergoterapeuternas utvärderingar ingår i en större helhet. Andra yrkesgrupper utvärderar nämligen också samma klienter och olika utvärderingar med olika infallsvinklar skapar en helhetsbild över patienternas funktionsförmåga. Ergoterapeuten, liksom de andra, använder sig av arbetssättet om att förespråka och försöka tydliggöra sådant som kanske de andra yrkesgrupperna inte tidigare märkt.

Det fanns en ergoterapeut vars klienter går tillbaka till en annan instans för att bli bedömd efter ett år. Det låg alltså inte på denne ergoterapeuts huvudansvar att göra bedömningar.

Klientens delaktighet

Ergoterapeuten tar i bruk arbetssättet om att samarbeta då de utvärderar. ”...med dom vuxna gör vi en gemensam utvärdering tillsammans [...] där vi frågar vad dom tyckt om terminen, vad har gått bra, dåligt, vad vill dom fortsätta träna och hur ska vi lägga upp det framöver”. Något som enbart en ergoterapeut använder sig av är VAS-skalan som bedömningsmetod, där klienterna får bedöma vad en terapisession betytt för dem. Ergoterapeuterna tar vidare upp att klienten givetvis får bestämma ifall denne vill fortsätta med att delta i hundaktiviteterna eller inte.

7.4 Omgivningen

Det intresserade och positiva stödet utgör den första kategorin under denna rubrik. Ergoterapeuterna har i allmänhet blivit positivt bemötta av människor runtomkring dem angående arbetssättet där hund deltar i terapin. Samarbete är ett relevant ämne då det

lyftes upp flera gånger av informanterna. Den fysiska omgivningen utgör den andra kategorin. Fysiska omgivningen gällande utrymmet samt material kan liksom aktiviteterna variera i stor grad.

Intresserat och positivt stöd

”Jaa jag kan inte säga annat än att vi har blivit väl bemötta”. Det positiva stödet innebär att terapiformen är eftertraktad av klienter. De grupper som haft temat, ergoterapi med hund, har haft maximalt deltagarantal. De flesta personerna runtomkring tycker att det är gulligt och trevligt, men det beror till stor del på att det är rätt hund och att hundarna handhas på rätt sätt. Arbetsgivare har varit förstående för hur mycket positivt en hund kan bidra med i terapi, vilket är viktigt för att terapiformen ska kunna vara möjlig för ergoterapeuten att genomföra. Också i media har arbetsformen uppmärksammats på ett fint sätt. Det är dock en ergoterapeut som till skillnad från de andra först blivit negativt bemött av vissa personer på arbetsplatsen vid inledandet av arbetet med terapihundar. Ergoterapeuten uppmärksammar att dessa personers åsikter inte påverkat dennes arbete.

Därtill har vissa människor runtomkring varit lite förvånade då det har fått höra om arbetssättet. Många människor kan inte riktigt se framför sig hur man arbetar vilket ju är förstående då de inte har erfarenheten. Det är alltså ganska mycket att förklara för det faktum så är arbetssättet ännu relativt nytt i Sverige. Det är dock relevant att förklara för människor att man inte bara myser med hunden utan att det handlar om träning. Ergoterapeuten använder sig av arbetssätten om att förespråka samt fungera som kunnig inom ett specialområde.

Ergoterapeuten får stöd av andra yrkesgrupper. ”[...] då kan det ju vara sjuksköterskorna, arbetsterapeuterna men verksamhetscheferna brukar ofta vara väldigt engagerade sen brukar jag ha nån kontaktperson på enheterna, det är lite olika”. Klienternas eventuella kontaktpersoner och personliga assistenter kan också ingå som samarbetspartners, dem kan man exempelvis rådfråga över hur klienterna mår. Samarbete kan också ske med Vårdhundsskolan och Terapihunds föreningen, samt med andra vårdhunds förare. Därtill samarbetar man med studeranden. Anhöriga kan man samarbeta med genom att dessa deltar på uppföljningsmöten.

Stöd kan man få också från lagar och riktlinjer gällande arbetssättet. Dessa kan vara Hälso- och sjukvårdslagen samt rekommendationer från Jordbruksverket. Vårdhundskolan ger också ut riktlinjer vilka man kan anpassa till arbetsplatsens behov och önskemål. Det är relevant att man har arbetsplatsen som utgångspunkt och ser vad som passar bäst just där. *"[...] sen har vi ju satt upp lite egna regler"*. Riktlinjerna kan vara att ergoterapeuterna kollar upp hundarnas lämplighet ordentligt innan arbete, informerar människor runtomkring att det finns en risk att olyckor kan ske och att de lägger upp rutiner för när hunden arbetar. Ergoterapeuterna använder sig här av sin specialkunskap inom området. Intressant är att två av ergoterapeuterna inte kan komma på specifika lagar som de lutar sig tillbaka mot. En motsats till detta är följande aspekt, vilken skiljer sig från de andra intervjuerna, i en ergoterapeuts kommun har man satt upp ett politiskt beslut om att klienter har rätt till behandling där hund ingår.

Något som utgör en likhet i intervjuerna är att flera av ergoterapeuterna får stöd av kommunen eller företaget gällande ersättning för sådant som redskap, material och försäkringar. Detta är positivt eftersom detta stöd hjälper ergoterapeuten i dess arbete att möjliggöra terapin. Två ergoterapeuter tar upp att de bekostar själv sådant som de annars skulle betala även om hunden inte varit i arbete, sådant som vaccinationer till exempel, men att företaget sedan bekostar vad eventuella olyckor för med sig. Det som enbart en ergoterapeut tar upp är att denna inte får extra bidrag för förberedande arbetstid såsom tvättande av hunden.

Den fysiska omgivningen

De olika utrymmena man arbetar i gör det möjligt för ergoterapeuten att möjliggöra olika slags aktiviteter. Allmänna utrymmen på arbetsplatserna används. Därtill används också s.k. hundrum var det är ämnat att specifikt terapin med hund ska ske. Friluftsgård är ett utrymme en ergoterapeut lyfter fram. Vissa av ergoterapeuterna går på hembesök. En tydlig likhet i intervjuerna är att flera ergoterapeuter arbetar mycket utomhus. *"Vi försöker vara mycket ute för att det finns ofta en efterfrågan om det"*. Här framgår att klienternas önskan och vad de behöver främja styr var man är. Utomhus har man möjlighet att arbeta med aktiviteter som kräver stort fysiskt utrymme.

Med hjälp av material utför klienten, hunden och ergoterapeuten meningsfulla aktiviteter och materialet möjliggör framgångsrika aktiviteter i terapin. ”*Jag har en arsenal och välja av*”. Materialet kan handla om extra koppel som exempelvis kan användas så att hunden har två koppel på sig varav patienten håller i ena och vårdhundsföraren andra, därtill kan man byta koppel då hunden kommer till jobbet för att förtydliga för hunden vad som sker. Man kan också använda hundgodis, klickers (metod vid lydsträning), omvårdnadssaker till hunden, bollar, material för transportabel agility-bana såsom hinder, tunnlar, koner och pinnar för slalom.

Därtill kan följande behövas: fyrkant som ett område hunden ska ligga plats i, material för bowling såsom klot och käglor eller flaskor, hundleksaker, spårredskap och hundsele speciellt för spårning, picknick väska, västar eller scarfar både för hunden och hundföraren som förklarar vem dom är. Laminator och papper, med vilka man exempelvis kan laga böcker eller göra skyltar med instruktioner för rallylydnad. Tv och dvd har man tillgång till för att kunna se på hundfilmer, en whiteboard var man kan skriva upp dagens program eller planera agilitybanor med mål att minnas banan då man går ut. En ergoterapeut använder till skillnad från de andra ergoterapeuterna en träskiva, utarbetad av Anna Ottosson med vilken man kan träna handfunktionen.

7.5 Mening i terapin

Vilket redan framgått så anser ergoterapeuterna att det är fördelaktigt att ha hunden med i terapisituationer. Den första kategorin blir alltså här: hundens deltagande i terapin är positivt. Den andra kategorin blir: hunden skapar mening i terapin då den lockar klienterna till aktivitet. Ergoterapeuten behöver ha kunskapen om hur engagera klienten till aktivitet med hunden delaktig. Den tredje kategorin blir de ofta använda normala hundaktiviteter genom vilka klienten upplever meningsfullhet i ergoterapin och vardagen. Den fjärde kategorin under rubriken handlar om att hundrelaterade aktiviteter där man riktar in sig på att stimulera psykiska funktioner påverkar klienter positivt. Den femte rubriken innebär de hundrelaterade fysiska aktiviteterna som ergoterapeuterna ofta använder sig av i terapin eftersom de kan se att klienterna påverkas positivt av dem. Den positiva påverkan hundarna har på klienterna socialt sett blir den sjätte och sista katego-

rin här. Hunden öppnar bland annat möjligheten till en väldigt bra relation klient och ergoterapeut emellan, vilket är ett viktigt fenomen.

Hundens deltagande i terapin är positivt

Ergoterapeuterna har sett att klienternas funktionsförmåga har förbättrats. Då terapi med hund tagit slut så har man sett att klienter kommit tillbaka till där de var innan ergoterapin med hund. Glädjen tappas igen. ”...så att man ser verkligen skillnaden”. Så ifall klienten vill delta i aktiviteter med hund så då finns inget negativt med arbetssättet. Det kan dock finnas praktiska saker som är lite svåra med arbetssättet såsom allergiska reaktioner och att ha med hunden en del av dagen i arbete och sedan ha den någon annanstans resten av dagen. Ifall man måste avbryta terapin exempelvis p.g.a. att hunden avlider eller måste flytta så är det ju också tråkigt. Men i själva behandlingen finns dock inget negativt.

Hunden som motivator

Det att man umgås med djur lockar till så mycket positiva saker. Ergoterapeuten använder sig av arbetssättet om att engagera klienten och tar här hjälp av hunden som får bli en motivator för behandling. Meningsfull aktivitet möjliggörs, exempelvis kan hunden få klienter att stiga upp ur sängen för att följa med till köket för att äta eller till dagrummet för att delta i aktiviteter och umgås med andra personer. Klienternas vardag blir mer meningsfull som följd av terapin med hund. Det poängteras vidare att man möjliggör aktivitet på ett roligt sätt och att klienten har skoj i stunden. ”[...] den ger motivation till sånt som kan vara lite tråkigt och trist”. ”[...] framförallt mer positivt inställda till livet och aktivitet, det tycker jag”.

Vi vill ju leva hela vägen tills den dagen tills det tar slut och under den tiden ska det vara så roligt och känna oss så behövda och älskade och trygga som möjligt och där kan man ju ta in hunden och då gör ju hunden det att personen blir sugen på att leva, sugen på att göra saker, sugen på att kommunicera och sugen på att jaa interagera.

Klienterna tänker inte alltid på att de tränar då hunden är med. ”[...] locka dem att göra det på ett roligt sätt utan att dom vet om att dom tränar”. Hunden får alltså klienten att flytta fokus från att prestera till att bara göra. Vidare är det faktum intressant att klien-

terna tillsammans med hunden som motiverande stöd kan upptäcka nya förmågor hos sig själv. *"[...] det kan få dom också att göra saker som dom inte trodde att dom skulle kunna göra, till exempel dom som sitter mycket i en rullstol eller och bara går ibland så kan man locka dom och gå ytterligare lite längre än vad dom kan innan"*.

Hundföraren behöver kunna fånga upp vad hunden gör och kunna hantera gruppen. Ifall man har kunskapen att skapa glädjen i aktivitet och engagera klienten så har man enorm hjälp av hunden. *"...Det är inte så att det bara kommer in en hund och så blir allting jättebra"*. Det är positivt att det finns så mycket möjligheter om att hitta på nya aktiviteter och att utveckla arbetssättet. Det gör nämligen att motivationen höjs. Terapi med hund kan dock kräva att man har tålamod för att nå fram till målen man satt upp. *"...Sen kan det ju ta lång tid, Rom byggdes inte på en dag, man måste ta tid också"*.

Normala hundaktiviteter i vardagen

Husdjur innebär för många klienter ett normalt och meningsfullt liv och då vill man erbjuda och möjliggöra aktiviteter med hund till de klienterna. Man tar fasta på det normala och de friska bitarna hos klienterna. *"Vi pratar hundträning, vi pratar inte krämpor och rullstolar, det gör vi ibland också, men vi pratar framför allt hundträning, som två likvärdiga personer"*. Det är normala hundsaker där man vill lära hunden olika övningar. Sammanhanget blir konkret, tydligt och naturligt.

Positiv påverkan på klienterna psykiskt sett

Hunden kan bidra till att klienten blir lugn och hålls lugn under längre tid om hunden deltar i terapin. Därtill kan patienten uppnå flow och hitta energi till att utföra aktiviteterna, plus att smärtfokus och tankebanor kan förflyttas och brytas. Hunden tillför alltså mening i terapin.

Man kan vidare märka på klienten att dess självkänsla påverkas positivt, vilket utgör en likhet i intervjuerna då flera ergoterapeuter lyfte upp ämnet. Klienten kan exempelvis uppnå bättre självkänsla genom att uppleva känslan av att vara behövd då denne hjälper till med att ta hand om hunden. Hunden har nämligen olika behov som man måste se

till, såsom att ge vatten, mat och kärlek åt den. Ergoterapeuten tar i bruk arbetssättet om att koordinera och leda en grupp så att roller hittas åt alla klienter i gruppen, såsom att få planera en aktivitet och att vara hundförare i aktiviteten. Klientens självkänsla påverkas också positivt genom att denne märker att denne lyckas med något, som exempelvis att bidra till aktiviteten agility. Klienten främjar funktioner om att planera och strukturera en agilitybana, samt minnas en agilitybana: i vilken ordning ska hindrena tas och vad heter dom och vilka kommandon man ska ge och när ska godis ges åt hunden. Gott självförtroende kan vidare uppstå då patienten kan gå från att delta i terapi med hund till att börja jobba inom djurvärlden. *"[...] det är häftigt hur det kan också vara ett steg på vägen till nånting annat"*.

Förbättrad fysisk funktion hos klienterna

Det skapas mening i de hundrelaterade aktiviteterna också genom att rikta in sig på fysisk aktivitet. Hunden kan bidra till att klienten förbättrar funktionen i benen genom att hunden exempelvis hoppar över eller under klientens ben eller att klienten övar gång, här kan exempelvis balans-övning ingå. Funktionen i händerna kan också förbättras genom att man visar kommandon såsom att stanna eller sitta.

Positiv påverkan på klienterna socialt sett

Mening i terapin skapas också av de aktiviteter där man med hjälp av hunden riktar in sig på att främja sociala förmågor. Hunden kan bidra till att sociala kontakter knyts och sociala färdigheter främjas då man i grupp kan diskutera om sitt gemensamma hundintresse. Ofta blir gruppdeltagarna mer öppna då en hund finns med. Man interagerar med varandra samt uppmuntrar varandra. Klienten får också öva hur man betar sig i en grupp. *"[...] då lär man sig att man måste ta väl hand om varandra, man kan inte skrika åt hunden till exempel då får hunden ont i örat"*.

Hunden skapar en relation också klient och terapeut emellan. *"...Där är hunden är ett socialt smörjmedel och en motivator till att vara interaktiv och så får du nånting som ligger utanför dig själv, du kan lättare prata om dig själv om du får börja utanför dig själv"*.

Vidare skapar hunden också en relation klient och sig själv emellan, vilket lockar fram saker ur deltagarna. Hunden ger ovillkorlig kärlek och är kravlös och man kan prata med den utan att få eventuella jobbiga frågor emot sig. De som inte pratar med några andra dom kan sitta och prata med hunden. *"...Hunden blir ju glad över allt dom gör och dom får uppskattning utan och behöva prestera nånting utan dom tycker verkligen om allt dom gör"*. Ergoterapeuten använder sedan arbetssättet om att engagera och samarbeta så att hunden och klienten kan interagera på ett framgångsrikt sätt.

Hunden som glädjespridare gör att ergoterapeuten får energi i sin arbetsvardag. *"Det är fantastiskt att se samspelet mellan patienten och hunden"*. Därtill gör hunden att också annan personal runtomkring blir glad.

7.6 Konklusion av resultatet

Ergoterapeuterna är överens om att hunden är ett redskap som kan motivera klienter till meningsfulla aktiviteter och därmed uppnå ett förhöjt välmående. Terapiformen visar sig passa många olika klienter vilket gör att terapiformen har goda möjligheter till att fortsätta växa. Ifall klienterna finner området intressant så lönar det sig att prova på detta sätt att arbeta. Det är dock relevant att ergoterapeuten tar sig tid till att lära sig om hur arbeta och använda sig av hunden som motivator. Det är vidare viktigt att hålla i tankarna att man i första hand är ergoterapeut och att man behöver dra nytta av ideologier specifika inom ergoterapin.

De kreativa och meningsfulla aktiviteterna som man kan engagera klienterna i finns det otaliga av. Därtill ger omgivningen möjlighet till stora variationer. Dessa variationer är positiva eftersom det ger möjligheten till att hitta passande aktiviteter och omgivningar för flera klienter.

Klientcentrering har ergoterapeuterna i bakhuvudet genom hela ergoterapiprocessen. Utan klientcentreringen vore terapiformen med dess positiva påverkan på klienterna inte möjlig. Därtill samarbetar ergoterapeuten med andra personer i omgivningen vilket är fördelaktigt eftersom man får stöd av varandra.

Det är vidare relevant att man arbetar strukturerat. Detta är viktigt för att klienten och personer i omgivningen ska må bra samt för att terapiformen ska erhålla erkännande av ännu fler personer.

8 DISKUSSION

Mitt syfte var att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klienters ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuterna resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin. Jag tycker intervjuerna med de erfarna och öppna ergoterapeuterna, ergoterapiprocessen och möjliggörande gett mig ett svar på mitt syfte. Det är intressant att ergoterapin där en hund är delaktig i mycket hög grad ser ut som ergoterapi utan hunds. Detta genom att man arbetar med att möjliggöra meningsfull aktivitet för att uppnå välmående hos klienten. Därtill att man riktar in sig på att finna motivation hos klienten samt arbetar klientcentrerat. Jag har personligen fått en positiv bild om arbetssättet och anser att arbetsformen är lämplig för många klienter, dock inte alla.

Under denna rubrik diskuterar jag några av de mest centrala aspekterna ur resultatet genom att jämföra dem med bakgrunden, den tidigare forskningen samt min teoretiska referensram. Jag redogör också för vad resultatet kan tillföra ergoterapin. Därefter reflekterar jag över datainsamlingsmetoden jag valde och hur den fungerade. Slutligen delar jag med mig mina konklusioner över hur undersökningen kan användas samt ger förslag på fortsatt forskning som jag anser kunna berika området och som jag själv skulle vara intresserad av att ta del av.

8.1 Resultatdiskussion

En hel del av informationen jag fick fram i mina intervjuer var bekant för mig från förut efter genomgång av både litteratur och forskning, men jag anser att det enbart är positivt att informationen lyftes upp på flera ställen för att öka trovärdigheten för sättet att jobba, då flera arbetar på liknande sätt.

Vidare hoppas jag att ergoterapeuter som jobbar med terapiformen och läser min undersökning, kan få bekräftat att ytterligare andra arbetar med liknande kliniska resonemang.

Interaktionen klient och ergoterapeut emellan är viktigt för att arbetssättet ska fungera och hunden kan här hjälpa till, vilket jag lyfte upp i bakgrunden och som också lyftes upp av mina informanter. Detta tyder på att inledandet av terapin behöver handla om att bygga upp den terapeutiska alliansen parterna emellan. Därtill belyses vikten av *samarbete* mellan ergoterapeut och andra i omgivningen. Olika synvinklar förs samman och kan göra att man lär sig av varandra och att arbetet utvecklas. Ergoterapeuter som läser mitt arbete och skulle vara intresserade av att jobba med hund i terapin kan få råd om vem de kan samarbeta med.

Hunden som *motiverande faktor* i aktiviteterna lyftes upp av mina informanter vilket ytterligare stärker den tidigare forskningens uppfattning om detta. Alternativa sätt att finna motivationen hos klienter ökar ergoterapiens möjligheter och mångsidighet, ett alternativt sätt kan vara just aktiviteter med hund. I min undersökning poängteras vidare det faktum att hunden fungerar som *ett redskap* och tillägg till ergoterapeutens kunskap. Det krävs ganska mycket av ergoterapeuten eftersom denne behöver klara av att uppmärksamma och göra hunden delaktig i terapin. Men klarar ergoterapeuten av detta så ger hunden ett mervärde till terapin och kan göra att klienter som annars kanske kan ha svårt att finna motivation till aktiviteterna får mer ut av terapin. Klientens vilja, *klientcentrering* är relevant. Klientcentrering ingår också i bakgrunden, i den teoretiska referensramen samt nämns i den tidigare forskningen. Enligt mig är det viktigt att ergoterapeuter kan ha nytta av att påminnas om detta. Terapi med hund är ett alternativt arbetsätt som fått mycket positiv feedback men det gäller ändå att aktivt lyssna till klienten. Man behöver ta reda på ifall klienten vill delta och utgå ifrån klientens behov och önskaningar med terapin.

I min undersökning kan hittas *en mängd förslag på meningsfulla aktiviteter och omgivningar* i vilka man kan engagera klienten i. *Att göra* ser jag inom ergoterapi med hund, genom att aktiviteterna är meningsfulla och målinriktade. Jag kan också se *att höra någonstans* i terapin med hund, detta genom att aktiviteterna möjliggör att klienten hör till en grupp där man har samma intresse och tillsammans kan utvecklas socialt. De me-

ningsfulla aktiviteter som informanterna nämnt kan ge råd och förslag till andra ergoterapeuter över hur arbeta med hund på ett konkret plan och inte bara ett teoretiskt plan. Aktiviteterna kan ergoterapeuterna sedan anpassa till sina klienter. Det finns vidare många möjligheter om var man kan vara samt vad slags material man kan använda i terapin vilket tyder på att terapiformen passar på många arbetsplatser.

Man beskriver i den tidigare forskningen relevansen av ett *strukturerat arbetssätt*. Också i resultatet av min undersökning kan man finna råd om vad det gäller att tänka på gällande strukturerat arbete med hund inom ergoterapi. Här framkommer relevansen av föreningen i Finland Hundar inom fostran och rehabilitering rf och dess utbildning. Ifall många samarbetar och arbetar enligt liknande riktlinjer så tror jag på att många får upp ögonen på ett positivt sätt för terapiformen. Eftersom man behöver arbeta strukturerat så innebär det samtidigt att man måste vara beredd på mycket arbete. Det framkommer både i den tidigare forskningen och i min undersökning att ergoterapeuterna sett *motoriska, psykiska, sociala och kognitiva framsteg* hos klienterna. Jag kan därför se att bli i mina intervjuer. Framstegen ökar trovärdigheten om att använda terapiformen i ergoterapi. Därtill är det möjligt att arbeta med terapiformen med olika slags klienter inom ergoterapin. Summa summarum anser jag att det lönar sig att sätta resurser på terapiformen.

Jag kan i min undersökning finna de olika arbetssätten som ingår i att möjliggöra meningsfull aktivitet i ergoterapi överlag. Att *främja, engagera, samarbeta, anpassa, planera och bygga, koordinera, undervisa, konsultera, förespråka samt specialisera sig inom ett område* ingår alla i flera delar eller någon del av ergoterapiprocessen som informanterna i min undersökning arbetar med. En del av arbetssättet belystes också i den tidigare forskningen. Jag vill nämna att ergoterapeuterna i min undersökning sällan nämnde arbetssätten rakt ut vilket tyder på att det kliniska resonemanget många gånger sitter i bakhuvudet. Vissa arbetssätt urskiljs starkare än andra vilket visar vad ergoterapeuterna fokuserar på och i sin tur kan påverka terapins resultat. Att *främja, engagera, samarbeta* och *förespråka* urskiljes starkt.

8.2 Metoddiskussion

Jag reflekterar kring hur metoden jag valde fungerade både då jag planerade intervjuerna, då jag genomförde intervjuerna och efteråt då jag bearbetade intervjuerna. Jag väver in reflektioner kring undersökningens trovärdighet.

Jag planerade att intervjua sex ergoterapeuter. I planeringsskedet kunde det vissa gånger kännas aningen förvirrande att hålla reda på vilken information man gett åt vem av informanterna och vem som ännu behöver få vilken information och så vidare. Här spelar det säkert en roll att tiden som gått sedan jag första gången kontaktade dem och till den punkt jag intervjuade dem var rätt så lång. Jag försökte ha struktur och koll på det hela. Men en miss gjorde jag tyvärr. Jag hade planerat att skicka iväg intervjuguiden till informanterna i förväg. Vissa glömde jag dock att skicka den till.

Det gick enligt planerna och jag har intervjuat sex ergoterapeuter vilket är ett såpass litet antal informanter att jag inte kan generalisera resultatet till en större population. Gällande nackdelar med kvalitativa undersökningar kan det vara svårt att generalisera resultat från en sådan undersökning eftersom antalet undersökningsspersoner ofta är litet, detta heter *generaliseringsproblem* (Jacobsen 2007 s. 52). Detta kallas också den *externa validiteten* (Jacobsen 2007 s. 155). Här kan man nämna att man i kvalitativa forskningar inte strävar efter kvantitet (Kvale & Brinkmann 2009 s. 43). Jag är nöjd med att jag anser mig ha fått fram mycket information av personer med erfarenhet vilket gör att jag tycker informationen är trovärdig.

Då det gäller genomförande av intervjuerna anser jag att de ergoterapeuter jag träffade resulterade i mer givande intervjuer eftersom man fick en inblick i hur ergoterapeuterna arbetar i praktiken genom exempelvis att se deras utrymmen och träffa deras hundar. Jag fick själv prova på att vara hundförare vid möte med en av ergoterapeuterna vilket var spännande. Jag träffade patienter och fick leda hunden i olika aktiviteter vilket gav mig en inblick i hur man i praktiken arbetar med hund i ergoterapin.

Jag strävade efter att nå en intervjusituation präglad av lagom mängd trygghet och närhet, samt att jag försökt vara öppen. Intervjuerna har varit flexibla på det viset att jag exempelvis tillagt någon följdfråga under intervjuernas gång.

Dessa fördelar, som också är fördelar med kvalitativa forskningar överlag handlar om att man ofta får till stånd en hög *intern validitet*. Man får fram det äkta. Det är öppenheten, närheten använd på rätt sätt och flexibiliteten som resulterar i att en hög intern validitet är möjlig att uppnå. (Jacobsen 2007 s. 51) Informationen från intervjuerna anser jag vara varierande och intressant. Flera ämnen har dock lyfts upp av flera ergoterapeuter men det finns också ämnen som bara berättats av en ergoterapeut. Detta handlar om nyansrikedom och innebär informanternas varierande och mångskiftande vardag (Kvale & Brinkmann 2009 s. 43). Det kan vara en nackdel att materialet man samlar in ofta är *komplexa*, vilket innebär att det är mycket material med möjligen för mycket nyansrikedom som man ska analysera (Jacobsen 2007 s. 52). Jag hade en mängd material som jag fann utmanande att komprimera då det fanns så mycket intressant innehåll.

Jag höll mig till stödfrågorna till stor del i de flesta intervjuerna. Ifall jag inte gjort det och hade haft färre stödfrågor hade intervjuerna kunnat bli öppnare. Informanterna berättade ändå väldigt fritt och svarade inte kort på just bara det jag frågade. Jag ångrar inte hur jag utarbetade intervjuguiden utan jag hade gott stöd av stödfrågorna och de gjorde det möjligt att få fram relevanta delar som ingår i ergoterapiprocessen. Då jag analyserade resultatet kom jag dock på flera följdfrågor jag kunde ha frågat, som skulle ha gett en större grad av djup till vissa av mina teman.

Jag har intervjuat ergoterapeuter som har erfarenhet och en engagerad inställning till arbetsområdet vilket jag anser ökar tillförlitligheten. De ergoterapeuter jag träffade anser jag vara givande på det vis att jag kunde se ansiktsuttryck, gester och ha ögonkontakt vilket gav mig en tydligare bild om informanterna. Detta kunde i sin tur öka möjligheten för mig att bedöma tillförlitligheten över vad de berättade om. Därtill frågade jag alla ergoterapeuter om de kunde upprepa det nyss nämnda ifall jag var osäker på vad de menat. Jag sammanfattade alla intervjuer i slutet, förutom en, samt bad ergoterapeuterna invända ifall det trots allt uppstått något missförstånd. Jag bad också ergoterapeuterna ställa mig frågor ifall de hade några sådana.

Jag hoppas att jag inte påverkat undersökningen och att mitt resultat inte är förvrängt, eftersom jag försökt vara neutral. Jag har dock ett intresse för området som kan ha lyst igenom. *Undersökningseffekt* är en nackdel som dock kan uppstå, detta exempelvis ifall den som undersöker påverkar undersökningen för mycket och inte tar fasta på den un-

dersöktas tankar och upplevelser (Jacobsen 2007 s. 52). För att minska risken för undersökningseffekt har jag exempelvis frågat informanterna om också eventuella negativa aspekter med arbetssättet och när arbetssättet inte passar sig trots att jag är positivt inställd till arbetssättet från tidigare. Jag kan dock säga att det var en utmaning att inte tänka på vad man kanske får fram för information genom intervjuerna men jag har gjort mitt bästa för att inte göra egna antaganden under undersökningens gång.

Vi valde en för informanterna bekant plats där intervjuerna ägde rum och jag hoppas därför att intervjusituationen blev trygg och därmed att miljön inte inverkar negativt på resultatet. Det finns nämligen en risk att miljön kan påverka resultat ur undersökningen, vilket kallas *kontexteffekt*. (Jacobsen 2007 s. 170-171). Platserna där jag intervjuade var lugna vilket också borde minimera riskerna för kontexteffekt.

Gällande val av metod och hur den fungerade efter intervjuandet har jag följande att säga: För att undvika att få fram ett missvisande resultat försökte jag vara noggrann vid nedteckning och analys av informationen. Jag använde mig av ett tydligt system och lade ner tillräckligt med tid på arbetet. Då man skriver ner samt analyserar material behöver man vara noggrann, för om man slarvar kan undersökningens trovärdighet påverkas negativt (Jacobsen 2007 s. 172).

Jag vill dela med mig att en av inbandningarna med en av ergoterapeuterna tyvärr blev dålig kvalitet eftersom jag gjorde det misstaget att jag hade telefonen och diktafonen för nära varann så det blev rundgång. Jag hade dock som tur var skrivit ner mycket anteckningar under intervjuens gång vilka jag renskrev direkt efter intervjun. De tydliga anteckningarna var min räddning och orsaken till att jag avgjorde att jag kunde använda informationen som informanten delade med sig. Jag ansåg alltså att det var etiskt rätt att använda mig av ergoterapeutens information och att denne blev korrekt återgiven tack vare anteckningarna. Jag har dock inte skrivit ner citat från den intervjun i arbetet utan enbart återberättat vad informanten sa. Förutom detta så fungerade telefonkontakten överlag bra. Ett avbrott skedde vid en av intervjuerna men jag ringde upp informanten igen och det fungerade sedan problemfritt.

8.3 Implikationer och förslag på fortsatt forskning

Efter genomgången av forskning märkte jag att det finns brist på information om hur specifikt ergoterapeuter arbetar och att det oftast handlar om yrkesutövare inom vård och uppfostran överlag. Därtill finns det brist på forskning i arbetssättet i Finland. Då det kommer till framtida forskning inom djur-assisterad terapi så finns det en mängd olika områden man än kan forska inom (Macaulay 2006 s. 364). Jag hoppas att jag genom min undersökning kan bidra med ett litet, litet steg mot att bredda forskningen inom arbete med hund som ett hjälpmedel inom specifikt ergoterapin i vårt land.

Som sagt delar jag med mig av undersökningens resultat till min samarbetspartner, vilket ju är föreningen Hundar inom fostran och rehabilitering ry. Detta genom att presentera innehållet både muntligt och skriftligt för dem. Jag ser att mitt arbete kan föra med sig nytta i och med att utbildningsdeltagare och andra intresserade får råd och förslag om hur arbeta med hund som en del av klienters ergoterapiprocess.

Då det gäller förslag på fortsatt forskning skulle jag gärna läsa mer forskning kring vad klienter anser om denna slags terapiform. Ergoterapeuterna har i min undersökning dock nämnt vad de upplever att klienterna tycker om terapiformen vilket nog var intressant. Men det skulle vara givande att läsa om vad fler klienter tycker om terapiformen och hur viktig eller inte viktig hunden är för dem.

Jag skulle också gärna läsa flera undersökningar kring hur man arbetar med hund inom ergoterapi i flera olika länder och se skillnader och likheter länderna emellan. Det kanske finns länder som inte alls arbetar med terapiformen och det kanske finns länder som har extra många råd om terapiformen att dela med sig.

KÄLLOR

- Allen, M Jessica; Kellegrew, Hammon Diane & Jaffe, Deborah. 2000, The experience of pet ownership as a meaningful occupation, *The Canadian Journal of Occupational Therapy*, Vol. 67, nr 4, s. 271-278.
- Bass-Haugen, Julie. 2005, Personal and environmental influences on occupations. Reflections and learning activities. I: Christiansen, H Charles & Baum, M Carolyn, *Occupational therapy. Performance, participation and well-being*, Thorafore: SLACK Incorporated, s. 109-116.
- Berget, Bente; Ekeberg, Øvind & Braastad, O Bjarne. 2008, Animal-assisted therapy with farm animals for persons with psychiatric disorders: effects on selfefficacy, coping ability and quality of life, a randomized controlled trial, *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, Vol. 4, nr 9, s. 1-7.
- Christiansen, H Charles & Townsend A Elizabeth. 2011, *Introduction to occupation: The art and science of living*, 2 uppl., New Jersey: Pearson, 434 s.
- Craik, Janet; Davis, Jane & Polatajko J Helene. 2007, Introducing the Canadian Practice Process Framework (CPPF): Amplifying the context. I: Townsend A E & Polatajko J H, *Enabling Occupation 2: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*, Ottawa: CAOT Publications ACE, s. 229-246.
- Davis, Jane; Craik, Janet & Polatajko, J Helene. 2007, Using the Canadian Process Practice Framework: Amplifying the process. I: Townsend A E & Polatajko J H, *Enabling Occupation 2: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*, Ottawa: CAOT Publications ACE, s. 247-272.
- Eklund, Mona. 2010, Aktivitet, hälsa och välbefinnande, I: M Eklund; B Gunnarsson & C Leufstadius, *Aktivitet & Relation: Mål och medel inom psykosocial rehabilitering*, Lund: Studentlitteratur AB, s. 19-39.
- Ensminger, J John. 2010, *Service and therapy dogs in American society: Science, law and the evolution of canine caregivers*, Illinois: Charles C Thomas Publisher LTD, s. 325.
- Fredrickson-MacNamara, Maureen & Butler, Kris. 2010, Animal selection procedures in animal-assisted interaction programs. I: A H. Fine, *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theroretical foundations and guidelines for practice*, 3 uppl., Elsevier Inc, s. 111-134.
- Golledge, Janet. 2004, Therapeutic occupation following stroke: A case study, I: M Molineux, *Occupation for occupational therapists*, Blackwell Publishing Ltd, s. 155-168.
- Hammell, Whalley Karen. 2004, Dimensions of meaning in the occupations of daily life, *CAOT Publications ACE*, Vol. 71, nr 5, s. 296-304.

- Hasselkus, Risteen Betty. 2002, *The meaning of everyday occupation*, Thorafore: SLACK Incorporated, 156 s.
- Hautala, Tiina; Hämäläinen, Tuula; Mäkelä, Leila & Rusi-Pyyhkönen, Mari. 2011, *Toiminnan voimaa. Toimintaterapia käytännössä*, Helsinki: Edita, s. 363.
- Hegarty, Lisa. 2011, *Effects of animal-assisted therapy on unilateral spatial neglect*, In partial fulfillment of the requirements for the degree of master of science in occupational therapy, Tacoma: Univeristy of Puget Sound.
- Heimlich, Kathryn. 2001, Animal-Assisted Therapy and the Severely Disabled Child: A Quantitative Study, *Journal of Rehabilitation*, Vol. 67, nr 4, s. 48-54.
- Herbert, J D & Greene, David. 2001, Effect of Preference on Distance Walked by Assisted Living Residents, *Physial & Occupational Therapy in Geriatrics*, Vol. 19, nr 4, s. 1-15.
- Hundar inom fostran och rehabilitering rf. 2011, *Hundar inom fostran och rehabilitering rf, Hunden som stöd i hälsofrämjande arbete, Verksamhetsidé och regler, Utbildning*. Tillgänglig: <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/sv/> Hämtad 29.09.2012.
- Höök, Ingeborg. 2010a, *Hund på recept: Den professionella vårdhunden*, 1 uppl., Stockholm: Gothia Förlag AB, 143 s.
- Höök, Ingeborg. 2010b, *Hund för hälsa: Vårdhundens ABC*, 1 uppl., Vänge: Utomhuset Hälsohuset Förlag AB, 170 s. (Därtill aktivitetskort)
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2007, *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, Lund: Studentlitteratur, 316 s.
- Kruger, A Katherine & Serpell A James. 2010, Animal-assisted interventions in mental health: definitions and theoretical foundations. I: A H. Fine, *Handbook on Animal-Assisted Therapy. Theroretical foundations and guidelines for practice*, 3 uppl., Elsevier Inc, s. 33-48.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. 2009, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Lund: Studentlitteratur, 370 s.
- LaFrance, Caroline; Garcia, J Linda & Labreche, Julianne. 2007, The effect of a therapy dog on the communication skills of an adult with aphasia, *Journal of Communication Disorders*, 40, s. 215-224.
- Macauley, L Beth. 2006, Animal-assisted therapy for persons with aphasia: A pilot study, *Journal of rehabilitation research and development*, Vol. 43, nr 3, s. 357-366.
- Malmberg, Karin. 2008, *Utövande arbetsterapeuters syn på Animal-Assisted Therapy (AAT) inom svensk arbetsterapi*, Magisteruppsats, Jönköping: Hälsohögskolan, Avdelningen Rehabilitering.

- Matuszek, Sarah. 2010, Animal-facilitated therapy in various patient populations. Systematic literature review, *Holistic nursing practice*, July-August, s. 187-203.
- Molineux, Matthew. 2004, *Occupation for occupational therapists*, Blackwell Publishing Ltd, 238 s.
- Pet Partners. Touching lives, improving health. 2012, *Animal-Assisted Activities/Therapy 101, Animal-Assisted Activities (AAA), Animal-Assisted Therapy (AAT), AAA/T Articles and Research, About us-Mission/Vision, Service Animal Basics*, Tillgänglig: <http://www.deltasociety.org/Page.aspx?pid=317> Hämtad 29.09.2012
- Pichot, Teri & Coulter, Marc. 2007, *Animal-assisted brief therapy: A solution-focused approach*, Routledge, 244 s.
- Poleshuck, R Laura. 1997, Animal-assisted therapy for children and adolescents with disabilities, *Work*, 9, s. 285-293.
- Sadlo, Gaynor. 2004, Creativity and occupation, I: M Molineux, *Occupation for occupational therapists*, Blackwell Publishing Ltd, s. 90-100.
- Sellers, M Debra. 2005, The Evaluation of an Animal Assisted Therapy Intervention for Elders with Dementia in Long-Term Care, *Activities, Adaptation & Aging*, Vol. 30, nr 1, s. 61-77.
- Therapet. Animal Assisted Therapy. 2012, *What is Animal Assisted Therapy?* Tillgänglig: <http://www.therapet.com/about.php> Hämtad: 29.09.2012.
- Townsend, A Elizabeth; Beagan, Brenda; Kumas-Tan, Zofia; Versnel, Joan; Iwasma, Michael; Landy, Jennifer; Stewart, Debra & Brown, Jocelyn. 2007, Enabling: occupational therapy's core competency. I: Townsend A E & Polatajko J H, *Enabling Occupation 2: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*, Ottawa: CAOT Publications ACE, s. 87-134.
- Townsend, Elizabeth & Landry, Jennifer. 2005, Interventions in a societal context: Enabling participation. I: Christiansen, H Charles & Baum, M Carolyn, *Occupational therapy. Performance, participation and well-being*, Thorafors: SLACK Incorporated, s. 495-520.
- Townsend, A Elizabeth & Polatajko J Helene. 2007, *Enabling Occupation 2: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*, Ottawa: CAOT Publications ACE, 418 s.
- Townsend, A Elisabeth; Trentham, Barry; Clark, Jo; Dubouloz-Wilner, Claire-Jehanne; Pentland, Wendy; Doble, Susan & Laliberte Rudman, Debbie. 2007, Enabling individual change. I: Townsend A E & Polatajko J H, *Enabling Occupation 2: Advancing an occupational therapy vision for health, well-being & justice through occupation*, Ottawa: CAOT Publications ACE, s. 135-153.

Velde, P Beth; Cipriani, Joseph & Fisher, Grace. 2005, Resident and therapist views on animal-assisted therapy: Implications for occupational therapy practice, *Australian Occupational Therapy Journal*, 52, s. 43-50.

Wilcock, A Ann. 2006, *An occupational perspective of health*, 2 uppl., Thorafore: SLACK Incorporated, 367 s.

BILAGA 1. INTERVJUGUIDE

Intervjun börjar med att intervjuaren berättar sin forsknings bakgrund, syfte och relevans för samhället. Intervjuaren förklarar också att deltagandet är frivilligt, att konfidentialitet kommer att följas samt att materialet kommer att presenteras korrekt.

Inledande frågor:

- Hur länge har Du arbetat med hund som en del av ditt ergoterapi arbete?
- Vad slags aktivitetsproblematik har de klienter som erhåller ergoterapi av Dig var en hund är delaktig?
- Vad för ras har den hund/de hundar Du arbetar med som en del av ergoterapin?

Tema 1: Ergoterapiprocessen (CPPF)

Hur ser ergoterapin ut då en hund är delaktig?

Stödfrågor:

- Hur ser inledningen av arbetet med hund som en del av ergoterapi ut?
- När passar sig ergoterapi var en hund är delaktig och när passar sig arbetssättet inte?
- Hurdana bedömningsmetoder av patienten använder Du dig av då en hund planeras vara delaktig i den kommande ergoterapin?
- Hur tänker Du vid uppsättandet av mål och plan för klientens ergoterapi där en hund ska vara delaktig?
- Vad ingår att ta i beaktande av planeringen av enskilda terapisesioner där en hund ska vara delaktig?
- Vill Du ge exempel på aktiviteter som ingår i ergoterapin där en hund ska vara delaktig?
- Som ergoterapeut har Du en roll som möjliggörare, var det ingår exempelvis att anpassa, handleda, engagera och främja. Hur ser Du på den rollen i ditt arbete med hund som en del av ergoterapin?
- Vad kännetecknar dokumenterandet av ergoterapin då en hund är delaktig?
- Vad betyder fenomenet klientcentrering för Dig i ditt arbete med hund som en del av ergoterapin?

- Hur utvärderar Du ergoterapin var en hund är delaktig?
- Vad kännetecknas en relation mellan ergoterapeut och klient av då en hund är delaktig i terapin?
- Använder Du dig av någon teoretisk referensram i ditt arbete med hund som en del av ergoterapi och isåfall vilken?

Tema 2: Omgivningen (tillhörande CPPF)

Hur ser omgivningen ut och hur påverkar omgivningen ergoterapin där en hund är delaktig?

Stödfrågor:

- Hur har Du blivit bemött på arbetsplatsen angående arbete med hund som en del av ergoterapin och hur påverkar dessa åsikter ditt arbete?
- Hur har Du blivit bemött i samhället angående ditt arbete med hund som en del av ergoterapin och hur påverkar dessa åsikter ditt arbete?
- Hurdana rutiner och vanor har Ni på er arbetsplats angående arbete med hund som en del av ergoterapin?
- Har Du stött på lagar och förordningar angående arbete med hund som en del av ergoterapin och har dessa eventuella lagar och förordningar påverkat Ditt arbete med hund som en del av ergoterapin?
- Använder Du några redskap och isåfall vilka i Ditt arbete med hund som en del av ergoterapin?
- Hur fungerar arbetet med hund som en del av ergoterapi ekonomiskt sett?
- Hur ser utrymmet/utrymmena ut där Du arbetar med hund som en del av ergoterapin?
- Samarbetar Du med någon förutom med klienten och hunden i Ditt arbete och vad kännetecknas detta samarbete isåfall av?

Tema 3: Mening

Var hittas aspekten mening i ergoterapin där en hund är delaktig?

Stödfrågor:

- Vad upplever Du som positiva samt negativa aspekter med Ditt arbete med hund som en del av ergoterapi?
- Vad kan hunden bidra med i ergoterapisessionerna?
- Hurdan påverkan har Du sett att ergoterapi där en hund är delaktig har på klienter då det gäller deras fysiska funktionsförmåga?
- Hurdan påverkan har Du sett att ergoterapi där en hund är delaktig har på klienter vid följande aspekter: emotionellt välmående, självkänsla och kognitiv förmåga?
- Hurdan påverkan har Du sett att ergoterapi där en hund är delaktig har på klienters interaktionsförmåga och sociala kontakter?

BILAGA 2. INFORMATIONSBREV

Jag heter Linnéa Löfroth och studerar ergoterapi, vilket är detsamma som arbetsterapi i Sverige. Skolan var jag studerar heter Arcada- Nylands Svenska Yrkeshögskola och finns i Helsingfors, Finland. Jag skriver som bäst mitt examensarbete med arbetsrubriken: Användningen av hund som en del av ergoterapi – en empirisk studie. Jag har kontaktat dig tidigare per e-mail och frågat ifall du är intresserad av bli intervjuad för min undersökning. Jag tackar för ditt intresse och berättar här lite mer om min undersökning.

Bakgrunden till att jag ville göra mitt examensarbete om hund som en del av ergoterapi är att jag är hundägare och märkt att hunden påverkat mig positivt under många år. Jag tänkte att hundar säkert kan göra nytta inom vården också eftersom den kan göra nytta i hundägares vardag. Vidare anser jag arbetet med hund vara ett kreativt arbetssätt som berikar ergoterapiyrket samt ett sätt som lockar fram motivation hos klienten att utföra meningsfulla aktiviteter vilket kan kopplas till en av grundtankarna inom ergoterapiarbetet. Det behövs vidare mer forskning inom området. Jag vill med dessa tankar som grund ta reda på hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av ergoterapin. Eftersom detta arbetssätt är såpass nytt ännu i Finland så valde jag att söka personer jag kunde intervju i Sverige.

Syftet med min undersökning är att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klientens ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuter resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin.

Jag kommer att ha en samarbetspartner vilken är en förening i Finland som arbetar inom området hundar som en del av arbetet inom rehabilitering och fostran. Föreningen heter Hundar inom fostran och rehabilitering rf. Jag kommer att presentera resultatet av min undersökning för föreningen på ett av deras utbildningstillfälle för blivande vårdhundförare. Därtill kommer examensarbetet publiceras på föreningens hemsida ifall föreningen så vill.

Som metod kommer jag som tidigare nämnt att använda mig av intervju där jag på förhand utarbetat teman med frågor. Intervjuerna hålls individuellt med varje ergoterapeut. Jag kommer att sända intervjufrågorna på förhand till de som blir intervjuade så att man kan bekanta sig med frågorna.

Intervjun utförs på det vis vi kommer överens om, antingen genom att jag besöker Dig på din arbetsplats eller genom att jag intervjuar Dig via telefon eller skype. Längden på intervjun är mellan 60 och 90 minuter och jag kommer bilda in intervjun eftersom det gör det lättare för mig i processen att analysera, tolka och redovisa materialet. Jag skickar med ett brev om informerat samtycke som ni får skriva under. Jag skickar därtill med ett brev om forskningslov. Detta forskningslov behövs ifall intervjun sker på arbetsplats och på arbetstid. Ifall så är fallet så behöver Er arbetsgivare skriva under forskningslovet. För att öka konfidentialiteten så får Ni ha kontakt med Er arbetsgivare. Jag sätter med ett kuvert med min adress och frimärke vart ni får sända underskrivet dokument om informerat samtycke och möjligt underskrivet dokument över forskningslov.

Du deltar frivilligt i undersökningen och har rätt att avbryta när som helst. Allt material hålls konfidentiellt och Din integritet kommer att skyddas. Råmaterialet som samlas in kommer att förstöras efter att undersökningen avslutats. Därtill får Du ta del av undersökningen då den är klar ifall Du så önskar.

Ifall Du har frågor eller funderingar kontakta gärna mig eller min handledare.

Ergoterapistudernade Linnéa Löfroth

Tel.nr: +35840 8370363

E-mail: linnea.lofroth@arcada.fi

Lektor i Ergoterapi Denice Haldin

E-mail: denice.haldin@arcada.fi

BILAGA 3. INFORMERAT SAMTYCKE

Jag har fått information och är medveten om att Linnéa Löfroths examensarbete är en undersökning som handlar om att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klientens ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuter resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin. Jag har blivit tillfrågad att delta i undersökningen genom att bli intervjuad om mitt arbete med hund som en del av ergoterapi.

Jag är medveten om att deltagandet är frivilligt och kan avslutas när som helst. Därtill är jag medveten att konfidentialitet kommer att följas i undersökningen samt att råmaterialet kommer att förstöras efter att undersökningen avslutats. Som deltagande informant får jag ta del av undersökningen då den är klar ifall jag så vill.

Jag ger mitt samtycke till att delta i Linnéa Löfroths examensarbete genom att bli intervjuad och att intervjun får användas i examensarbetet. Jag ger också mitt samtycke till att Linnéa Löfroth får redogöra för föreningen Hundar inom fostran och rehabilitering rf i Finland för resultaten i undersökningen samt att examensarbetet får publiceras på föreningens hemsida. Därtill ger jag mitt samtycke till att intervjun får bandas in.

Jag skickar detta underskrivna dokument i det medlagda kuvertet till Linnéa Löfroth. Ifall intervjun sker på arbetsplats och arbetstid skickar jag i samma kuvert det av min arbetsgivare underskrivna dokumentet om forskningslov till Linnéa Löfroth.

Plats och datum

Underskrift

Namnförtydligande

Jag ger inte mitt samtycke till att delta i Linnéa Löfroths examensarbete.

Plats och datum

Underskrift

Namnförtydligande

BILAGA 4. FORSKNINGSLOV

Jag heter Linnéa Löfroth och studerar ergoterapi, vilket är detsamma som arbetsterapi i Sverige. Skolan var jag studerar heter Arcada- Nylands Svenska Yrkehögskola och finns i Helsingfors, Finland. Jag skriver som bäst mitt examensarbete med arbetsrubriken: Användningen av hund som en del av ergoterapi – en empirisk studie.

Jag kommer att intervjua ergoterapeuter som arbetar med hund som en del av ergoterapin och jag ber härmed om att få intervjua en ergoterapeut på Er arbetsplats och på arbetstid. Syftet med min undersökning är att redogöra för hur ergoterapeuter arbetar med hund som en del av klientens ergoterapiprocess samt redogöra för hur ergoterapeuter resonerar kring arbetet med hund som en del av ergoterapin. Ergoterapeuten jag önskar intervjua på Er arbetsplats skulle alltså få berätta om sitt arbete med hund i ergoterapin. Materialet jag samlar in kommer att användas till min undersökning. Jag kommer både bilda in intervjun samt göra anteckningar under intervjuens gång, vilka båda förstörs då jag genomfört mitt examensarbete.

Jag kommer att ha en samarbetspartner i Finland vilken är föreningen Hundar inom fostran och rehabilitering rf. Jag kommer att redogöra för resultaten i min undersökning för föreningen genom att hålla en föreläsning på ett av deras utbildningstillfällen för blivande vårdhunsförare samt att mitt examensarbete får publiceras på föreningens hemsida ifall föreningen så vill.

Jag kommer i min undersökning att följa de etiska kriterierna som hör till forskning, nämligen att de intervjuade är garanterade konfidentialitet, att de intervjuade deltar frivilligt samt att de intervjuade har rätt till information över forskningen.

Min handledare är lektor i ergoterapi Denice Haldin. Jag eller min handledare svarar gärna på eventuella frågor Ni har.

Jag ger mitt samtycke till att Linnéa Löfroth utför en intervju med en ergoterapeut på arbetsplatsen.

Plats och datum

Underskrift

Namnförtydligande

Jag ger inte mitt samtycke till att Linnéa Löfroth utför en intervju med en ergoterapeut på arbetsplatsen.

Plats och datum

Underskrift

Namnförtydligande

Ergoterapistuderande Linnéa Löfroth

E-mail: linnea.lofroth@arcada.fi

Lektor i ergoterapi Denice Haldin

E-mail: denice.haldin@arcada.fi

